

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

ÚNOSY DĚTÍ

Autor práce: Nikola Kytlerová
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: Kombinovaná
Vedoucí práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2016

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. JUDr. Romanu Svatošovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

KYTLEROVÁ, N. *Únosy dětí : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2016. 73 s. Vedoucí bakalářské práce : doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Klíčová slova: dítě, rodiče, únos, právo, prevence, pachatel, trestný čin

Bakalářská práce se zabývá oblastí únosů dětí, která patří v současné době mezi aktuální témata. Práce zkoumá příčiny únosů, představuje profily nejčastějších možných pachatelů, také vymezuje základní právní úpravu této problematiky, kde primárně vychází z Haagské Úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí, ale i z jiných právních předpisů. Součástí teoretické části je také představení a analýza současných preventivních opatření. Praktická část znázorňuje konkrétní případy únosů dětí jak jedním z rodičů dítěte, tak jiným možným pachatelem. Zejména se pak v této části práce zaměřuje na výsledky sociologického šetření zaměřeného na vnímání této problematiky veřejností, na to jaké nedostatky vidí v souvislosti s únosy dětí a jaká navrhuje opatření na zlepšení této situace. V bakalářské práci jsou na závěr navržena možná řešení tohoto celosvětového problému.

ABSTRACT

KYTLEROVÁ, N. *Child Abduction : Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2016. 73 p. Supervisor : doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Key words: child, parents, abduction, law, prevention, offender, offense

This bachelor thesis deals with a child abduction, which is now a hot topic. Thesis examines the causes of an abduction and represents profiles of frequent offenders. It defines primary legislation of these issues, primarily based on the Hague Convention on the Civil Aspects of International Child Abduction and other legislations. The theoretical part includes among others the presentation and the analysis of current prevention measures. The practical part introduces the specific cases of parental child abduction and the specific cases of child abduction by other offenders. Especially, in this part of work, it focuses on the results of the questionnaire, which was focused on the perception of this issue by the public, deficiencies in connection with the abduction of children and measures to improve the situation. Towards the conclusion of the bachelor's thesis are offered possible solutions for this global problem.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce	9
2 Základní pojmy a právní úprava	11
2.1 Základní pojmy.....	11
2.2 Znaky a skutková podstata trestného činu – únos dítěte	12
2.3 Vnitrostátní právní úprava.....	14
2.4 Mezinárodní právní úprava.....	16
2.5 Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí	18
3 Příčiny únosů.....	21
3.1 Příčiny únosu dítěte cizím pachatelem	21
3.2 Příčiny mezinárodního únosu dítěte jedním z rodičů	24
3.3 Vývoj únosů v letech 2000 - 2015.....	25
4 Profily pachatelů	27
4.1 Psychologie člověka	27
4.2 Profily únosců dětí.....	27
4.3 Nepříčetný pachatel	28
5 Preventivní opatření	30
5.1 Prevence viktimmnosti	31
5.2 Základní bezpečnostní opatření.....	31
5.3 Lokalizace dětí pomocí GPS	32
5.4 Národní strategie prevence násilí na dětech v ČR na období 2008 – 2018.....	33
6 Případy únosů dětí.....	35
6.1 Případy únosů v ČR.....	35
6.1.1 Případ Anny Janátkové	35
6.1.2 Případ Anny Hromádkové.....	38
6.2 Případy únosů v zahraničí	39
6.2.1 Případ Nataschy Kampusch	39

6.2.2	Případ Hannah Hawach a Cedar Hawach	42
7	Výsledky dotazníkového šetření	44
8	Rozhovor	55
	Závěr	58
	Seznam použitých zdrojů	61
	Seznam příloh.....	67
	Seznam zkratk	68
	Seznam tabulek a grafů	69
	Přílohy	70

Úvod

Únosy dětí aktuálně představují velmi diskutovanou problematiku v celém mezinárodním prostředí, neboť intenzita tohoto problému v posledních letech narostla především v důsledku volného pohybu a pobytu osob nejen v rámci Evropské unie. „Otevřené hranice“ s sebou přináší mnoho nových příležitostí pro potenciální „únosce“ tohoto protiprávního jednání, proto je důležité věnovat této oblasti značnou pozornost a přinášet možná efektivní řešení.

Únos dítěte je nezákonné zmocnění se jej proti jeho vůli. K únosům dětí může docházet dvěma různými skupinami osob, které se dopouštějí protiprávního jednání.

První možnou skupinou pachatelů je vlastní rodič nezletilého. K tomuto dochází zejména v případech rozpadu daného partnerského vztahu, jestliže nedojde mezi partnery k dohodě o péči dítěte nebo není-li tato situace vyřešena včas orgánem státní moci. Poté se právě může stát, že jeden z partnerů vyřeší tuto situaci po svém a své vlastní dítě odveze mimo jeho obvyklého místa bydliště. Často do cizího státu, je-li jeden z rodičů cizinec, a to bez souhlasu druhého rodiče. Nastane-li tato situace, tedy dojde-li k únosu dítěte, musí zasáhnout státní orgán, jelikož se rodič dopouští protiprávního jednání. Dopouští se tím jednak protiprávního zásahu do práv druhého rodiče, ale především do práv dítěte. Toto se děje především kvůli častějšímu uzavírání manželství mezi občany různých států a pozdějším neshodám mezi manželi. K těmto případům únosů dětí dochází častěji.

Druhou možnou skupinou pachatelů je takový pachatel, jenž cizí dítě unese z různých protiprávních důvodů, jako jsou např. sexuální uspokojení na nezletilém, psychopatický perfekcionismus či únos za účelem obohacení. Důvodů k únosům cizího dítěte je však nespočet. I v tomto případě samozřejmě musí zasáhnout státní orgán. Tito pachatelé však většinou patří k lidem s psychickými problémy, a tak jsou často z pohledu trestního práva nepřičetní, tedy nejsou trestně odpovědní. Počet těchto únosů v poslední době klesá.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Cílem bakalářské práce je zhodnotit účinnost současných preventivních ochranných opatření v boji proti únosům dětí, fenoménu, který každoročně ohrožuje nemalou měrou tisíce malých občanů. V souvislosti s tím má práce za cíl zjistit názor ve společnosti na využívání GPS lokátorů jako efektivního nástroje předcházení únosům dětí, dále zjistit problémy (právní, organizační, taktické, technické a jiné), které v oblasti únosů dětí vidí naše společnost a zjistit návrhy veřejnosti na zlepšení situace. Vedlejším cílem bakalářské práce je navrhnout možná řešení této problematiky. V bakalářské práci jsou zpracovány informace získané především studiem literatury, je zde použita i analýza dat, dále práce prezentuje výsledky výzkumu zaměřeného na vnímání této problematiky veřejnosti a součástí praktické části je i řízený rozhovor.

Práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou. Teoretická část zahrnuje tyto kapitoly: cíl a metodika práce, právní úprava obsahující i základní pojmy, příčiny únosů, profily pachatelů a preventivní opatření. Praktická část, která je zaměřena především na získání názorů veřejnosti, obsahuje tyto kapitoly: případy únosů dětí, dotazníkové šetření, rozhovor a v neposlední řadě navrhovaná řešení této problematiky.

První kapitola „Cíl a metodika bakalářské práce“ stručně představuje jednotlivé cíle práce a také uvádí použité metody ke zpracování této práce. Druhá kapitola, týkající se právní úpravy České republiky a vysvětlení základních pojmů spjatých s únosy dětí, má za cíl analyzovat právní úpravu, která řeší situace, kdy dochází k únosu nezletilého, a seznámit se základními pojmy. Další kapitola s názvem „Příčiny únosů“, která navazuje na právní úpravu, se snaží poukázat na to, proč dochází k únosům dětí. S touto kapitolou souvisí i další kapitola zaměřená na možné pachatele tohoto protiprávního jednání, jejich motivy či vztah k unesenému nezletilému. Cílem kapitoly „Preventivní opatření“ je představit současnou prevenci České republiky proti únosům dětí, včetně představení GPS lokátorů. V teoretické části je především použita metoda analýzy dokumentů, a to primárně odborné literatury a legislativních zdrojů.

Šestou kapitolou „Případy únosů“ začíná praktická část. Jsou zde představeny únosy dětí jak z České republiky, tak ze světa. Na závěr bakalářská práce zpracovává výsledky získané ze sociologického šetření mezi rodiči dětí, které je zaměřeno na vnímání problematiky únosů dětí. V dotazníku jsou pokládány uzavřené otázky, které se nejprve týkají základních údajů o respondentovi a poté zjišťují, jak veřejnost nahlíží na tuto problematiku a jak ji lze dle jejich názoru efektivně řešit. Výsledky

dotazníku jsou vyhodnoceny do grafů, jejichž součástí jsou komentáře. Součástí praktické části práce je i řízený rozhovor se zástupkyní ředitele Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí. V úplném závěru práce jsou navrhována eventuelní řešení této problematiky. Pozornost je věnována i možnostem plošného využívání GPS lokátoru jako účinného nástroje předcházení únosům dětí. Praktickou část tvoří především vyhodnocení dotazníku a shrnutí postojů veřejnosti k dané problematice.

Velice cenným zdrojem informací pro tvorbu a naplnění cílů bakalářské práce se staly především publikace MUDr. Evy Vaníčkové, CSc. a dále publikace R. Veselého¹ - *Právní problematika mezinárodních únosů dětí*, přičemž v řešení této problematiky z právního pohledu byla využita především *Haagská úmluva*². K celkovému zpracování této práce byla využita i jiná odborná literatura a internetové zdroje.

¹ VESELÁ, R., HURBIŠ F. *Právní problematika mezinárodních únosů dětí*. 1. Vyd. Kunovice, 2008, 66 s.

² ČESKO. *Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí* (autorský zákon) [online] [cit. 2015-10-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/eknih/1996ps/tisky/t014400.htm>>.

2 Základní pojmy a právní úprava

2.1 Základní pojmy

Tato část kapitoly Základní pojmy a právní úprava má především za cíl vysvětlit pojmy související s tématem práce a analyzovat právní úpravu. Jsou zde formulovány základní a důležité termíny, se kterými se v práci často setkáte.

Dítě = podle Úmluvy o právech dítěte z roku 1991 se dítětem rozumí osoba, která nedovršila 18 let, pokud u této osoby nebylo zletilosti dosaženo dříve, a to na základě právního řádu.³

Rodič = „osoba, které náleží rodičovská zodpovědnost. Ta zahrnuje povinnosti a práva, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, v ochraně dítěte, v udržování osobního styku s dítětem, v zajišťování jeho výchovy a vzdělání, v určení místa jeho bydliště, v jeho zastupování a spravování jeho jmění. Zodpovědnost vzniká narozením dítěte a zaniká, jakmile dítě nabude plné svéprávnosti. Trvání a rozsah rodičovské zodpovědnosti může změnit pouze soud.“⁴

Únos = nezákonné zmocnění se osoby nebo osob zpravidla proti její vůli.

Únos dítěte = z výše uvedeného vyplývá, že únosem dítěte rozumíme důsledky protiprávního jednání, neoprávněné přemístění či odebrání dítěte z opatrování osoby, která má podle zákona či podle rozhodnutí příslušného úřadu povinnost o dítě pečovat.

Mezinárodní únos dítěte = za mezinárodní únos označujeme únos dítěte, při kterém dojde k přemístění dítěte mimo stát obvyklého bydliště.

Únosce = osoba, která se dopustila protiprávního jednání, konkrétně se nezákonně zmocnila druhé osoby proti její vůli.

Pachatel = trestně odpovědná fyzická osoba (starší 15 let a přičetná), která svým jednáním naplnila všechny znaky trestného činu (obecně pachatelem může být i právnická osoba, ale tato se nemůže dopustit trestného činu únosu dítěte a osoby stížené duševní poruchou). Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších

³ ČESKO. Úmluva o právech dítěte. *Světové dokumenty IX.*, 1993, s. 12.

⁴ ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník* (tiskový zákon). 2014, s. 175.

právních předpisů (dále jen „trestní zákoník“ nebo „TZ“)⁵ vymezuje pojem pachatele v § 22 následovně: „Pachatelem trestného činu je, kdo svým jednáním naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu nebo jeho pokusu či přípravy, je-li trestná. Pachatelem trestného činu je i ten, kdo k provedení činu užil jiné osoby, která není trestně odpovědná pro nedostatek věku, nepříčetnost, omyl, anebo proto, že jednala v nutné obraně, krajní nouzi či za jiné okolnosti vylučující protiprávnost, anebo sama nejednala nebo nejednala zaviněně. Pachatelem trestného činu je i ten, kdo k provedení činu užil takové osoby, která nejednala ve zvláštním úmyslu či z pohnutky předpokládané zákonem; v těchto případech není vyloučena trestní odpovědnost takové osoby za jiný trestný čin, který tímto jednáním spáchala.“

Trestný čin = (dále jen „TČ“) protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v tomto zákoně. TČ vymezuje pouze trestní zákon, který také stanovuje tresty, jenž lze za konkrétní TČ uložit.⁶ Aby určité jednání bylo kvalifikováno jako TČ musí vykazovat znaky TČ, a to: a) protiprávnost, b) znaky skutkové podstaty TČ a c) určitou míru škodlivosti. Společenskou škodlivost vymezuje § 39 odst. 2 TZ⁷ následovně: „povaha a závažnost TČ jsou určovány zejména významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu, jeho následky, okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou pachatele, mírou jeho zavinění a jeho pohnutkou, záměrem nebo cílem.“ Protiprávnost u tohoto TČ vyplývá především z ustanovení občanského zákoníku a z dalších zmiňovaných právních předpisů v následujících podkapitolách, tedy v podstatě celého právního řádu ČR jako celku.

Čin jinak trestný = protiprávní čin, který spáchá: osoba nepříčetná, osoba mladší 15 let či osoba mladistvá, které chybí rozumová a mravní vyspělost, čin spáchaný za okolnosti vylučující protiprávnost.

2.2 Znaky a skutková podstata trestného činu – únos dítěte

Skutkovou podstatu tvoří souhrn znaků TČ určitého druhu, kterými se od sebe jednotlivé TČ odlišují. Mezi znaky, které charakterizují určitý TČ patří: objekt, objektivní stránka, subjekt a subjektivní stránka.

⁵ ČESKO. Zákon č. 40/2009Sb., trestní zákoník (tiskový zákon). In *Trestní předpisy*. 2014, s. 17.

⁶ ČESKO. Zákon č. 40/2009Sb., trestní zákoník (tiskový zákon). In *Trestní předpisy*. 2014, s. 15.

⁷ ČESKO. Zákon č. 40/2009Sb., trestní zákoník (tiskový zákon). In *Trestní předpisy*. 2014, s. 20.

Objekt TČ představují společenské vztahy, zájmy a hodnoty, které jsou chráněny trestním právem (ochrana života, zdraví, majetku atd.). Objekty můžeme členit na objekt obecný, druhový, individuální a konkrétní. *V případě únosu dítěte bude objektem TČ právo na nerušený výkon péče, jež přísluší oprávněné osobě nad dítětem.*

Objektivní stránku TČ charakterizuje způsob spáchání TČ a jeho následky. Znaky, které charakterizují objektivní stránku TČ členíme následovně:

a) obligatorní znaky - jednání, následek, příčinný vztah mezi jednáním a následkem

b) fakultativní znaky – doba činu, místo činu, způsob provedení činu, použité prostředky, hmotný předmět útoku, účinek. *V případě únosu dítěte bude objektivní stránkou TČ „odejmutí dítěte z opatrování toho, kdo má podle jiného právního předpisu nebo podle úředního rozhodnutí povinnost o ně pečovat (§ 200 odst. 1 TZ).“⁸ Následkem bude porušení práva na nerušený výkon péče, jež přísluší oprávněné osobě nad dítětem. Mezi jednáním a následkem musí být příčinný vztah.*

Většinu TČ může spáchat kdokoli, kdo dovršil v době spáchání TČ věku 15 let a je přičetný. Trestní právo takového pachatele označuje jako **subjekt TČ**. Subjekty TČ dělíme takto:

1) obecný – tento subjekt mají TČ bez omezení okruhu pachatelů

2) speciální – u pachatele se vyžaduje jeho zvláštní způsobilost nebo postavení (např. voják u TČ vojenských, znalec u TČ nepravdivého znaleckého posudku atd.)

3) konkrétní – u pachatele se vyžaduje jeho zvláštní vlastnost (např. matka dítěte u TČ vraždy novorozence dítěte matkou). *V případě únosu dítěte bude subjektem TČ fyzická osoba, přičetná a starší 15 let.*

Soubor znaků, které charakterizují psychiku pachatele ve vztahu k TČ, nazýváme jako **subjektivní stránku TČ**. Zavinění má formu:

a) úmysl – přímý (pachatel chtěl spáchat TČ - nejzávažnější forma)

- nepřímý (pachatel byl seznámen s tím, že porušuje zákon)

⁸ ČESKO. Zákon č. 40/2009Sb., trestní zákoník (tiskový zákon). In *Trestní předpisy*. 2014, s. 57.

b) nedbalost – vědomá (pachatel věděl, že může spáchat TČ, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že se tak nestane)

- nevědomá (pachatel nevěděl, že způsobem uvedeným v zákoně něco poruší, ale vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům to vědět měl a mohl)

Co se týče subjektivní stránky TČ v případě únosu dítěte bude záležet na psychice pachatele ve vztahu k únosu. Ve většině případů však jde o úmysl přímý, pachatel se rozhodl dítě unést.

2.3 Vnitrostátní právní úprava

Mezi vnitrostátní právní předpisy, které upravují vztahy v rámci únosů dětí, patří zejména:

a) **Listina základních práv a svobod** – základní právní zdroj této problematiky. Čl. 32 Ochrana rodiny dává záruku, že Česká republika (dále jen „ČR“) chrání zájmy rodiny a zvláštní ochranu dává právě dětem a mladistvým. Únosy dětí řeší v tomto článku především 4. odstavec, jenž říká: „Péče o děti a jejich výchova je právem rodičů; děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči. Práva rodičů mohou být omezena a nezletilé děti mohou být od rodičů odloučeny proti jejich vůli jen rozhodnutím soudu na základě zákona.“⁹

b) **Zákon č. 401/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně - právní ochraně dětí**, který upravuje poskytování sociálně právní ochrany dětí. Tento zákon mimo jiné vymezuje okruh dětí, na které se vztahuje tato ochrana. V ČR zajišťují sociálně právní ochranu dětí úřady a mezinárodní záležitosti spadají pod Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí, který sídlí v Brně a řeší především mezinárodní únosy dětí jedním z rodičů.¹⁰

c) **Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník** upravuje vztahy rodiny a dítěte v jeho druhé části Rodinné právo. V hlavě II. Oddíl 3: Rodiče a dítě najdeme § 881 a § 882 upravující ochranu a protiprávní zadržení dítěte, který

⁹ ČESKO. Listina základních práv a svobod, čl. 32 (tiskový zákon). In *Ústava České republiky a Listina základních práv a svobod*. 2011, s. 16.

¹⁰ ČESKO. Zákon č. 401/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně - právní ochraně dětí (autorský zákon). In *Sbírka zákonů, Česká republika* [online] [cit. 2015-09-29], částka 147, s. 2. Dostupné z WWW: < <http://www.mpsv.cz/files/clanky/14305/novela.pdf>>.

poskytuje rodičům právo na předání dítěte od osoby, jež ho protiprávně zadržovala.¹¹

d) Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve své druhé části v II. hlavě vymezuje trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství, v 1. díle této hlavy poté vymezuje TČ proti svobodě. Při únosu dítěte může dojít ke zneužití dítěte a právě toto protiprávní jednání upravuje trestní zákoník v § 168 Obchodování s lidmi. V hlavě III. tohoto zákoníku dále najdeme § 185 Znásilnění, § 186 Sexuální nátlak, § 187 Pohlavní zneužití, § 192 Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií, § 193 Zneužití dítěte k výrobě pornografie a další paragrafy řešící zneužití osoby proti její vůli. Únos dítěte přímo řeší trestní zákoník § 200 Únos dítěte a osoby stížené duševní poruchou. Pachateli může být uložen trest odnětí svobody až na deset let za tento čin v případě, že způsobí únosem smrt uneseného nebo získá pro sebe či někoho jiného prospěch velkého rozsahu. Příprava únosu je též trestná.¹²

e) Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, jehož předmětem úpravy je zejména následující:

- jakým právním řádem kterého státu se budou řídit soukromoprávní poměry
- právní postavení cizinců a zahraničních právnických osob v soukromých právních věcech
- pravomoc, postup a rozhodnutí soudů a jiných orgánů v řízení soukromoprávních poměrů
- uznávání a výkon cizích rozhodnutí
- právní pomoc ve styku s cizinou
- některé záležitosti týkající se úpadku

¹¹ ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (tiskový zákon). 2014, s. 179.

¹² ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (tiskový zákon). In *Trestní předpisy*. 2014, s. 49-57.

- některé záležitosti, které se týkají rozhodčího řízení včetně uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů.¹³

f) **Zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních.** „Tento zákon upravuje postupy justičních, ústředních a jiných orgánů v oblasti mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních a postavení některých subjektů působících v této oblasti a zapracovává příslušné předpisy Evropské unie.“¹⁴

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém a zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních české soudy používají v případě mezinárodního únosu dítěte.

2.4 Mezinárodní právní úprava

Mezinárodní zákony a smlouvy upravují pravomoc orgánů při zajišťování navrácení neoprávněně přemístěných dětí z cizí země. Mezi mezinárodní předpisy, které upravují vztahy v rámci únosů dětí do zahraničí, patří zejména:

- a) **Úmluva o právech dítěte.** Na základě této Úmluvy mezi základní práva dítěte patří:
- „právo na přežití – zaručuje zachování života a zároveň uspokojení základních potřeb
 - právo na rozvoj – umožňuje harmonický rozvoj dítěte včetně práva na vzdělání, volný čas a na svobodu myšlení a vyznání
 - právo na ochranu – chrání dítě před násilím, všemi druhy zneužívání a zanedbávání
 - právo na účast – toto právo dává dítěti možnost vyjádřit svůj názor ve všech záležitostech, které se ho týkají.“¹⁵

¹³ČESKO. Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém (autorský zákon) [online] [cit. 2015-12-28]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-91>>.

¹⁴ČESKO. Zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních (autorský zákon) [online] [cit. 2015-12-28]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-104>>.

¹⁵ VESELÁ, R., HURBIŠ F. *Právní problematika mezinárodních únosů dětí*. 1. vyd. Kunovice, 2008, s. 20.

b) Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí (Haagská úmluva) – ČR k ní přistoupila dne 28. 12. 1992 v Haagu a je jí vázaná od roku 1998. Dokument garantuje, že děti protiprávně zadržované v zahraničí budou určeným soudem vráceny bezodkladně rodičům, podmínkou však je, že stát musí být signatářem této Úmluvy. Seznam signatářských států je uveden v příloze této práce. Haagská úmluva je pro ČR závazným dokumentem, který se použije v případech, kdy ČR navrácí děti zpět do jejich obvyklého bydliště v zahraničí a i v opačných případech, tedy když se děti navrácí zpět do ČR ze zahraničí.¹⁶ Mezi její hlavní cíl patří především ochrana dětí před škodlivými dopady únosů a zadržování únosců za hranicemi. Vztahuje se na každé dítě, které mělo své bydliště ve smluvním státě bezprostředně před porušením práva, tuto legislativu lze použít do věku 16 let dítěte. Smyslem Haagské úmluvy je především, aby v případě únosu dítěte jedním z rodičů, rozhodoval o právní úpravě soud v místě obvyklého bydliště uneseného dítěte.¹⁷ Úmluva označuje za protiprávní přemístění dítěte do některého ze smluvních států nebo zadržení dítěte v některém ze smluvních států, jestliže:

- bylo porušeno právo péče o dítě, které má osoba, instituce nebo kterýkoliv jiný orgán, buď společně anebo samostatně, podle právního řádu státu, v němž mělo dítě své obvyklé bydliště bezprostředně před přemístěním nebo zadržením
- v době přemístění nebo zadržení bylo toto právo skutečně vykonáváno, společně nebo samostatně, nebo by bylo takto vykonáváno, kdyby bylo nedošlo k přemístění či zadržení
- dítě nedosáhlo věku 16 let.¹⁸

c) Evropská úmluva o výkonu práv dětí, kterou ČR podepsala v roce 2000 ve Štrasburku a v roce 2001 vstoupila v platnost. Tato úmluva se vztahuje na všechny státy Evropské rady a dále na státy, které tuto úmluvu podepsaly. Z Evropské úmluvy o výkonu práv dětí musí vycházet české soudy,

¹⁶ MIKETA, K. *Děti unesené navždy : osudy českých dětí, unesených a protiprávně zadržovaných v zahraničí*. Praha, 1998, s. 5-6.

¹⁷ ČESKO. *Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí* (autorský zákon) [online] [cit. 2015-12-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/eknih/1996ps/tisky/t014400.htm>>.

¹⁸ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Problematika mezinárodních únosů dětí – Jak řešit problematiku mezinárodních únosů dětí* [online] [cit. 2015-12-28]. Dostupné z WWW: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/7292/Problematika_mezinarodnich_unosu_deti.pdf>.

pokud řeší otázky rodičovské zodpovědnosti, pobytu a práva styku s dítětem apod.¹⁹

d) Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod směřuje k dodržování a uznávání lidských práv mezi státy Evropské Unie (dále jen „EU“).²⁰

e) Úmluva o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti byla podepsaná ČR v roce 1996 v Haagu. Upravuje výkon státních orgánů a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí.²¹

f) Nařízení Rady č. 2201/2003 – příslušnost, uznávání a výkon rozhodnutí ve věcech manželských a rodičovských je jednotný právní nástroj, který napomáhá při řešení sporů mezinárodních párů, týkající se jejich rozvodu a péče o jejich děti. Toto nařízení především stanovuje pravidla určující, který soud je odpovědný za řešení věcí manželských a rodičovské zodpovědnosti ve sporech zahrnujících více než jednu zemi, dále také stanovuje právě postup řešení případů, kdy rodič unese dítě z jedné země EU do jiné země. Ve vztazích mezi zeměmi EU má tento právní akt přednost před některými multilaterálními úmluvami (má přednost i před Haagskou úmluvou z roku 1980).²²

2.5 Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí

Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí (dále jen „UMPOD“ či „Úřad“) byl zřízen zákonem o sociálně-právní ochraně dětí. Je ústředním orgánem v oblasti vymáhání výživného ze zahraničí a do zahraničí, mezinárodního osvojení, mezinárodních únosů dětí a právního styku s dítětem. Řídí se mezinárodními smlouvami a nařízeními EU, které upravují postup spolupráce mezi orgány států. Úřad

¹⁹ ČESKO. Evropská úmluva o výkonu práv dětí (autorský zákon). In *Sbírka mezinárodních smluv*, 2001[online] [cit. 2015-09-30], částka 21. s. 778-808. Dostupné z WWW: <<http://www.umpod.cz/odkazy/>>.

²⁰ ČESKO. *Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod* (autorský zákon) [online] [cit. 2015-09-30]. Dostupné z WWW: <http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf>.

²¹ ČESKO. *Úmluva o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti* (autorský zákon) [online] [cit. 2015-09-30]. Dostupné z WWW: <http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/ochrana_osob/Umluvy/deti/Umluva_o_pravomoci_orga_nu_ve_vecech_rodicovske_zodpovednosti.pdf>.

²² ČESKO. *Nařízení (ES) č. 2201/2003 – příslušnost, uznávání a výkon rozhodnutí ve věcech manželských a rodičovských* [online] [cit. 2016-01-25]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/rc_jmm_documents_cs.htm>.

nemůže zasahovat ani působit na území jiných států, potřebuje spolupráci ze strany orgánu týkajícího se státu. UMPOD sídlí pod svým názvem od roku 2000 v Brně. Předtím zde fungovala Společnost pro mezinárodní právní ochranu mládeže, později Úřadovny ochrany mládeže a v roce 1956 bylo založeno Ústředí pro mezinárodněprávní ochranu mládeže.²³

Úřad se v případech únosů dětí řídí evropskými nařízeními a zejména Úmluvou o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí. Když dojde k únosu dítěte z ČR do zahraničí jedním z rodičů, zaujímá Úřad roli dožadujícího ústředního orgánu a odesílá žádost o navrácení dítěte do státu, kde má obvyklé bydliště dožádanému ústřednímu orgánu státu, do kterého bylo dítě protiprávně přemístěno. Úřad dále zprostředkovává kontakt s orgánem dotčeného státu a informuje o postupu rodiče, jemuž bylo dítě uneseno. Na základě plné moci Úřad zastupuje rodiče v jednání s ústředními orgány cizího státu, ale nemůže jej zastupovat před soudními orgány. V případech, kdy dojde k únosu dítěte do ČR, vystupuje Úřad jako dožádaný ústřední orgán, který přijímá žádost o navrácení dítěte do země, kde má obvyklé bydliště. Úřad poté oznámí přijetí žádosti příslušnému soudu v ČR. Po tomto oznámení nemůže rozhodovat soud o tom, komu bude dítě svěřeno do péče.²⁴

Úřad se především snaží o smírné řešení všech případů mezinárodních únosů dětí, aby celé řešení situace bylo co nejšetrnější k dětem. Úzce spolupracuje s dalšími státními orgány. Policie České republiky (dále jen „Policie ČR“ nebo „Policie“) Úřadu slouží pouze v případě, kdy je potřeba vypátrat aktuální pobyt dítěte, ale pokud dítě unese jeho vlastní rodič za předpokladu, že dítě ještě nebylo svěřeno do péče druhého rodiče, nejedná se o trestný čin únos. Na Úřad se může obrátit kterýkoli rodič, kterému bylo uneseno dítě jeho partnerem do zahraničí, či v případech, které již byly uvedeny.

Z výše uvedených legislativních zdrojů včetně orgánu pomáhajícího v případě mezinárodních únosů dětí vyplývá, že ČR disponuje dostatkem právní regulace v této problematice jak na národní tak mezinárodní úrovni. Z autorčina pohledu co se týče únosů dětí cizím pachatelem v rámci ČR, vychází se především z TZ a občanského zákoníku a samozřejmě v neposlední řadě velmi důležitou legislativou je Listina

²³ WIKIPEDIA. *Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí* [online] [cit. 2016-01-03]. Dostupné z WWW: <https://cs.wikipedia.org/wiki/%C3%9A%C5%99ad_pro_mezin%C3%A1rodn%C4%9Bpr%C3%A1vn%C3%AD_ochranu_d%C4%9Bt%C3%AD>.

²⁴ ÚŘAD PRO MEZINÁRODNĚPRÁVNÍ OCHRANU DĚTÍ. *Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí* [online] [cit. 2016-01-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.umpod.cz/unosy-deti/postup-pri-unosu-ditete-do-cr/>>.

základních práv a svobod. Haagská úmluva je primárním legislativním zdrojem v rámci tzv. mezinárodních únosů dětí. V rámci mezinárodního únosu však bude hrát důležitou roli, do jakého státu bylo dítě rodičem uneseno nebo z jakého státu bylo dítě uneseno do ČR, tedy legislativa tohoto státu. V některých státech EU je únos rodičem trestným činem, avšak v ČR jak již bylo řečeno, toto protiprávní jednání není, za předpokladu, že dítě ještě nebylo svěřeno do péče druhého rodiče, kvalifikováno jako TČ. Bylo-li dítě svěřeno rozhodnutím soudu do péče jednoho z rodičů a druhý rodič jej odejme z opatrování tohoto rodiče, již se o trestný čin únosu dle § 200 TZ jedná.

3 Příčiny únosů

Z jakého důvodu dochází v ČR ročně k tolika zločinům? Tuto otázku si určitě klade mnoho občanů našeho státu. Avšak nelze jednoznačně odpovědět, proč tomu tak je. Faktorů, které ovlivňují trestnou činnost, je mnoho. Měli bychom ale vědět, jaké jednání můžeme označit jako zločin. Za zločin považujeme vědomé a dobrovolné spáchání činu, které je nebezpečné (má určitou míru škodlivosti) pro společnost a zákony takovýto čin zakazují. Lidé se dopouštějí zločinu odjakživa, avšak míra trestání a chování, které lze označit za TČ, se v průběhu doby změnilo.²⁵

K růstu počtu mezinárodních únosů dětí, jak již bylo řečeno, došlo především v důsledku otevření hranic v listopadu 1989. Pro pachatele tohoto protiprávního jednání začalo být mnohem snazší unést dítě do cizího státu, jelikož při překročení hranic v současné době není nikým kontrolován, nutno však dodat, že kontroly na hranicích se vlivem migrační krize v roce 2015 - 2016 znovu v některých státech EU obnovují. Otevřením hranic v 80. letech také došlo k nárůstu počtu sňatků mezi příslušníky naší země a cizích států. A právě následné neshody mezi těmito partnery zapříčiňují častější mezinárodní únosy dětí jedním z rodičů. Rodiče v mnoha případech vůbec netuší, že tím, že odvezou dítě z místa jeho obvyklého bydliště zpět do své rodné země, porušují zákony.

3.1 Příčiny únosu dítěte cizím pachatelem

Únosy dítěte cizím pachatelem mohou mít různé příčiny. Mezi nejčastější patří:

- unesení za účelem sexuálního zneužití
- unesení za účelem obchodování
- unesení za účelem vydírání a následné finanční obohacení
- unesení z pomsty

Obecně můžeme říct, že nejčastěji dochází k únosu dítěte za účelem sexuálního zneužití. Mezi nejspornější paragrafy v trestním zákoně každého státu patří dle názoru Januly²⁶ právě pohlavní zneužívání. Trestní zákon v těchto paragrafech má za úkol ochraňovat děti před sexuálním zneužíváním od dospělých, ale zároveň stanovuje hranici pro počátek sexuálního života bez ohledu na duševní vyspělost člověka,

²⁵ JANDOUREK, J. *Sociologie zločinu : proč lidé vraždí a jezdí načerno*. 1. vyd. Praha, 2011, s. 12-15.

²⁶ JANULA, J. *Diagnóza : Deviant*. Praha, 2000, s. 9.

kteřá především v dnešní době je u každého jedince velmi různá. Tento autor je také názoru, že sexuální devianti, kteří jsou veřejností vnímáni jako nebezpeční psychopati, za svoji úchylku nemohou. Pachatelé tohoto TČ se totiž často sami v minulosti, obvykle v jejich dětství, stali obětí sexuálního zneužití. TZ osoby, které si vlivem duševní poruchy v době páchaní TČ neuvědomily, že jejich jednání je protiprávní, anebo nemohly své jednání ovládat, v trestním procesu označují jako nepřičetné pachatele, kteří tak nejsou z pohledu tohoto zákona trestně odpovědni.

Častěji bývají sexuálně zneužívány ženy (dívky) než muži (chlapci). Mnoho studií uvádí, že každá třetí žena byla v dětství sexuálně zneužívána. Nebezpečí sexuálního zneužití může na dítě číhat kdekoli, nejčastěji v jeho blízkém okolí. Obecně je často pachatelem v případech sexuálního zneužití dítěte, jemuž nepředchází únos, člen rodiny oběti. V případech únosu dítěte za účelem následného sexuálního zneužívání toto však nelze tak jednoznačně říci.²⁷

Existuje mnoho forem sexuálního zneužívání. Mezi nejpoužívanější rozdělení patří bezdotykové a dotykové zneužití. Pod bezdotykovým sexuálním zneužíváním si můžeme představit například nucení dítěte k obnažení, fotografování obnaženého dítěte, nucení dítěte sledovat pornografické filmy. Přímý pohlavní styk s dítětem, dotýkání se erotogenních zón jeho těla nebo například pronikání různými předměty do genitálií dětského těla, řadíme mezi dotykové sexuální zneužití dítěte.²⁸

Dále lze dětské sexuální zneužití rozdělit na tři následující kategorie podle Russela²⁹:

- a) „velmi závažné formy sexuálního zneužití – orální sex, při němž je oběť donuceným aktivním nebo pasivním účastníkem sexuální agrese, pohlavní styk vaginální a pohlavní styk anální uskutečněný penisem
- b) středně závažné formy sexuálního zneužití – osahávání prsou, vnikání do vagíny a do anusu prsty nebo předměty, vzájemné dotýkání se genitálií

²⁷ VANÍČKOVÁ, E. a kol. *Sexuální zneužívání dětí. Rizika a potřeby dětí jako východisko prevence.* Praha, 2012, s. 9 - 17.

²⁸ VANÍČKOVÁ, E. a kol. *Sexuální násilí na dětech : výskyt, podoby, diagnostika, terapie, prevence.* Praha, 1999, s. 37-39.

²⁹ VANÍČKOVÁ, E. a kol. *Sexuální násilí na dětech : výskyt, podoby, diagnostika, terapie, prevence.* Praha, 1999, s. 40.

- c) nejméně závažné formy sexuálního zneužití – vzájemné svlékání, líbání s pronikáním jazykem do úst, fotografování neslušných obrázků, sexuální dotyky, vnucená masturbace.“

Dalším důvodem pro únos dítěte může být obchodování s ním. Tuto formu trestné činnosti páchají zpravidla různé zločinecké organizované skupiny, které si těmito činy vydělávají spoustu peněz. Obchodování s dětmi se provádí za různými účely, např. sexuální zneužívání, otrocké práce, prodej orgánů a jiné. Abychom mohli hovořit o obchodování, musí být „splněny“ následující tři znaky: *transport, donucování a vykořisťování*.

1. „Transport = přemístění osoby mimo její obvyklou sociální strukturu, nemusí přitom dojít k překročení státních hranic. Zpravidla jsou osoby obchodovány z chudších oblastí do bohatších oblastí.
2. Donucení = násilí, vyhrožování, lest. Často dochází k tomu, že obchodník nabídne jedincům práci, avšak zamlčí, nebo vylíčí nepravdivě některé skutečnosti.
3. Vykořisťování = využívání jiných osob k prostituci či k jinému sexuálnímu zneužívání, nuceným pracím, otroctví nebo odjímání orgánů. Český trestní zákon neuvádí odjímání orgánů jako jeden z účelů obchodování, avšak OSN ano.“³⁰

³⁰ VANÍČKOVÁ, E. a kol. *Obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování*. Praha, 2005, s. 5-8.

Tabulka č. 1: Mezinárodně uznávaná definice obchodu s lidmi

JEDNÁNÍ	Obchodování s lidmi se rozumí najímání, přepravování, převádění, přechovávání nebo přijímání osob	TRANSPORT
PROSTŘEDKY	na základě vyhrožování, použití síly či jiných forem nátlaku, pomocí únosu, podvodu, lži či zneužití moci nebo bezmoci osoby, případně poskytování či přijímání finančních prostředků či jiných výhod k získání souhlasu osoby, která má v moci jinou osobu.	DONUCENÍ
ÚČEL	s úmyslem tuto osobu vykořisťovat.	VYKOŘISŤOVÁNÍ

Zdroj: VANÍČKOVÁ, E. a kol. *Obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování*. Praha : Česká společnost na ochranu dětí, 2005, s. 9

„Určujícím znakem obchodu s lidmi je jednoznačně transport lidí za pomoci jedné z forem donucení za účelem vykořisťování.“³¹ S obchodováním s lidmi souvisí i v dnešní době tolik diskutovaná problematická migrace obyvatel nejen afrických států.

Unesení dítěte za účelem vydírání a následného finančního obohacení a unesení z pomsty spolu může mnohdy souviset. V případě únosu z pomsty často figuruje jako únosce vlastní rodič, který se tak mstí svému partnerovi (tedy druhému rodiči dítěte) a dítě je zde nástrojem pomsty. Toto řeší následující kapitola.

3.2 Příčiny mezinárodního únosu dítěte jedním z rodičů

Mezinárodní únosy dětí patří k závažným sociálním problémům. Jejich nárůst byl zaznamenán především po revoluci v souvislosti s otevřením státních hranic. ČR po roce 1989 přistoupila k řadě mezinárodních úmluv, mezi nejzásadnější patří Úmluva o právech dítěte a Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí. Haagská úmluva má především za cíl odradit rodiče od přemístění dítěte do jiného státu (tedy mimo místo jeho obvyklého bydliště). Jak bylo již zmíněno, otevření státních hranic způsobilo také to, že začali čeští občané více cestovat do ciziny, studovat či pracovat v cizině a usazovat se tak v zahraničí. Tímto došlo k nárůstu svateb mezi českými občany a příslušníky cizích států, což potvrzuje i následující statistika

³¹ VANÍČKOVÁ, E. a kol. *Obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování*. Praha, 2005, s. 9.

Českého statistického úřadu z roku 2013³²: „od roku 1995 je u snoubenců zjišťováno státní občanství. Podíl sňatků, kdy minimálně jeden ze snoubenců je cizinec (osoba s jiným státním občanstvím než ČR), se od roku 1997 pohybuje mezi 8 a 10%. Ve většině případů jde o sňatek Češky a cizince (58% z celkového počtu sňatků s cizincem v roce 2013), sňatků Čecha s cizinkou eviduje statistika méně (36% v roce 2013). U mužů i žen převládají sňatky se státní občankou/občanem Slovenska. Na dalších místech se pozice státních občanství u mužů a žen liší: čeští muži se dále nejčastěji žení s ženami z Ukrajiny a z Ruska, zatímco české ženy se častěji vdávají za občany Německa nebo Velké Británie.“

V okamžiku, kdy se manželství mezi těmito partnery tedy mezi českým občanem a cizím státním příslušníkem, kteří spolu vychovávají své společné dítě, dostane do konfliktu, může právě nastat případ, kdy se jeden z nich rozhodne odvézt dítě zpět do své rodné země. Rodičem, který se snaží takto vyřešit partnerskou krizi, bývají v poslední době především ženy. V některých případech je důvodem odjezdu do rodné země domácí násilí páchané na matce, nebo v horším případě i na dítěti. Ženy tak vidí odjezd zpět do své rodné země jako východisko z celé situace, avšak netuší, co tím způsobují.³³

Oba případy únosů, jedním z rodičů či cizím pachatelem, zanechávají na dětech nemalou psychickou újmu a zapříčiňují negativní duševní vývoj dítěte. Děti často toto těžké břímě doprovází celý život a jsou mnohdy odkázány do celoživotní péče psychologů.

3.3 Vývoj únosů v letech 2000 - 2015

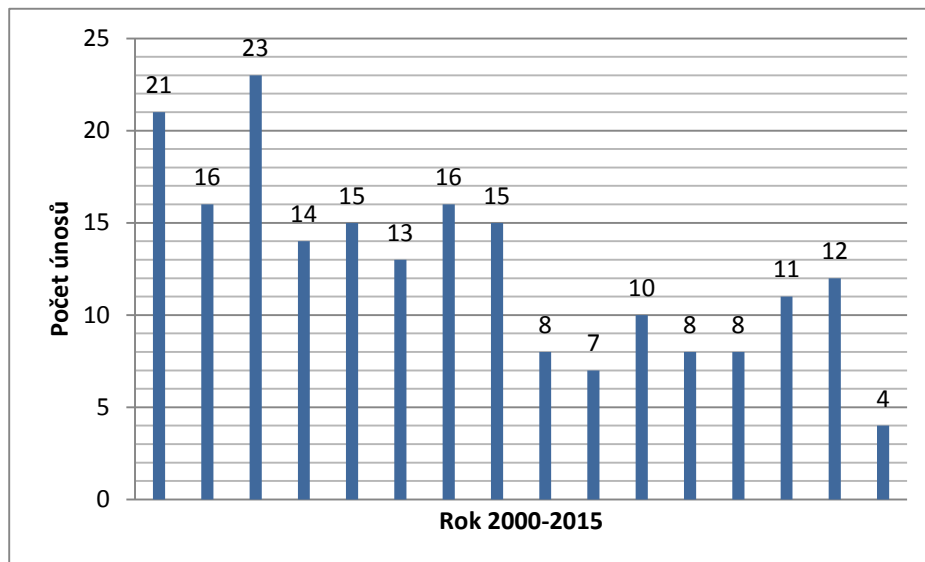
Následující graf zobrazuje vývoje únosů v ČR od roku 2000 do roku 2015. Nutno však uvést, že zahrnuje pouze únosy kvalifikované jako TČ, tedy nezahrnuje tzv. rodičovské únosy za určitých podmínek, viz výše. Z grafu vyplývá, že nejvíce případů únosů řešila Policie ČR v roce 2002 a naopak nejméně v minulém roce 2015, kdy byly zjištěny a vyšetřovány pouze 4 únosy. V roce 2014 však bylo zaznamenáno 12 případů únosů, což je oproti roku 2015 značný rozdíl. Ze statistik Policie ČR je dále důležité zmínit, že se vždy v každém roce na TČ únos podílel alespoň jeden recidivista. V roce 2006, kdy bylo spácháno 16 únosů, se na tomto TČ podílelo až 8 recidivistů. Na základě

³²ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Sňatečnost* [online] [cit. 2015-11-25]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/snatecnost>>.

³³ WINTEROVÁ, A., DVOŘÁK J. *Pocta Sentě Radvanové k 80. narozeninám*. Praha, 2009, s. 27-31.

statistik Policie ČR lze konstatovat, že vývoj únosů dětí jako TČ klesá, ale můžeme spatřit i jisté výkyvy, např. v roce 2014, jak již bylo řečeno. Proto určitě nelze tuto problematiku podceňovat, jak se mnohdy stává.³⁴

Graf č. 1: Vývoj únosů za posledních 15 let

Zdroj: statistiky Policie ČR od roku 2000 do roku 2015.

³⁴POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistické přehledy kriminality* [online] [cit. 2016-01-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>>.

4 Profily pachatelů

Tato kapitola se snaží analyzovat především profily pachatelů trestné činnosti únosů, jejich chování, psychické vlastnosti a jiné. Tito pachatelé většinou na první pohled vypadají jako normální lidé, často bývají dokonce inteligentní, dokáží příjemně vystupovat a nás by nikdy nenapadlo, že by mohli být také nebezpeční pro společnost i pro nás samotné. Únosce dítěte také často může patřit mezi osoby z jeho blízkého okolí a dítě tak může i svého únosce dlouhodobě znát a stýkat se s ním.

4.1 Psychologie člověka

„Psychika člověka je nejvyšší regulační soustavou organismu. Mezi hlavní biologické determinanty osobnosti patří genetika, stav nervového systému, tělesného systému, pudů, instinktů, věk, prodělané choroby. A mezi hlavní sociální determinanty patří rodina, škola, širší společnost, zájmy a veškerá masmédia (noviny, televize, atd.).“³⁵

Z toho tedy vyplývá, že u budoucího pachatele hraje velikou roli především stav jeho psychiky – zejména jeho genetické vlastnosti, celkový psychický stav, pudy (např. v případě únosu za účelem sexuálního uspokojení to jsou především sexuální pudy), dále výchova, vztahy s příbuzenstvem, blízkým okolím a jiné determinanty podílející se na jeho duševním stavu. Všechny tyto faktory velmi působí na jeho chování. Dalším důležitým determinantem ovlivňujícím chování takového pachatele jsou sociální podmínky.

4.2 Profily únosců dětí

Jak již bylo řečeno, únoscem dítěte se může stát jak rodič, tak i příbuzný dítěte, v ostatních případech dochází k plánovanému únosu dítěte cizím člověkem. V případech, kdy jeden z rodičů unese své dítě, se většinou snaží vyřešit komplikované vztahy o dítě s druhým rodičem takto. Rodiče v těchto situacích bývají zoufalí, a tak si mnohdy neuvědomují, co svým chováním způsobují. Nejen že jednají protiprávně, ale na dítěti mohou takovéto neshody rodičů zanechat doživotní následky. V těchto případech nelze vymezit obecný profil pachatele.

Obecně se pachatelé TČ únos dítěte dopouštějí společensky protiprávního jednání na základě negativních sociálních faktorů, např. chudoba, násilí v rodině,

³⁵ KOHOUTEK, R. *Základy psychologie osobnosti*. Brno, 2000, s. 5.

zneužívání v dětství, osobní ekonomická krize či například alkoholismus. Jsou však pachatelé, kteří se dopouštějí TČ proto, že jim to přináší vzrušení nebo proto, že se jim to jednoduše vyplácí (v případě únosu za účelem finančního obohacení).³⁶

Osoby, které se rozhodnou pro takovýto TČ, mají často špatné zážitky z dětství, jejich rodiče se rozhodli pro špatný způsob výchovy a ovlivnilo to tak negativně jejich psychický stav. V případech z minulosti, kdy únosce unesl svou oběť a nevyžadoval žádné výkupné, se choval k unesenému dítěti právě tak, jak se jeho rodiče chovali k němu. Tito únosci jsou veřejností vnímáni jako tyrani, tedy osoby, pro které jsou typické vlastnosti, jako je násilnost, krutovláda, krutost apod. Je však třeba si uvědomit, že oni se často sami nerozhodli být tyrani ale jejich okolí, negativní sociální faktory či právě zmíněná špatná výchova, je k tomu dovedly. Těmto lidem by měla být věnována zvýšená pozornost, zvláště u recidivistů (pachatelé, kteří se znovu dopustili TČ, za který již byli v minulosti odsouzeni).

Aby mohl být pachatel trestně odpovědný, musí být starší 15 let a dále musí splňovat podmínku přičetnosti. Při únosech dětí však často nevzniká pouze TČ únos dítěte, ale většinou se k tomu přidávají i další TČ, jako např. znásilnění, sexuální nátlak, pohlavní zneužití, vydírání, obchodování s lidmi a jiné. Poté soud uloží pachateli úhrnný trest podle toho ustanovení, které se vztahuje na TČ z nich nejpřísněji trestný.

V případech únosů dítěte obvykle pomáhají pachateli další osoby. Dle trestního zákoníku se jedná o účastenství § 24 TZ (organizátorství, návod a pomoc k trestnému činu). Jako organizátora označujeme osobu, která TČ zosnovala nebo řídila. Návodce vzbudí v jiné osobě rozhodnutí TČ spáchat. Pomocník umožnil či pomohl jiné osobě spáchat TČ. Pokud jednání těchto pomáhajících osob splňuje znaky objektivní i subjektivní podmínky spolupachatelství dle TZ, označujeme tyto osoby jako spolupachatele TČ. Trestní zákoník odlišuje účastenství od pachatelství. „§ 23 Spolupachatel – Byl-li trestný čin spáchán úmyslným společným jednáním dvou nebo více osob, odpovídá každá z nich, jako by trestný čin spáchala sama.“³⁷

4.3 Nepřičetný pachatel

Častými únosci jsou osoby, jež psychologie označuje jako psychopaty. „Psychopatie je silně disharmonicky rozvinutá, nevyvážená, neuměřená osobnost

³⁶ D. HARE, R. *Bez svědomí : znepokojivý svět psychopatů mezi námi*. Praha, 2015, s. 87-88.

³⁷ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (tiskový zákon). In *Trestní předpisy*. 2014, s. 17.

s nápadnostmi v chování.³⁸ V mnoha případech únosů dětí se poté mluví o únosci jako o nepřičetném pachateli z pohledu trestního práva. Aby se mohla uplatnit skutková podstata jakéhokoliv TČ je zapotřebí splnění dvou základních podmínek a to věk pachatele a dále právě jeho přičetnost. „Kdo pro duševní poruchu v době spáchání činu nemohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný.³⁹ Otázkou nepřičetnosti se zabývají orgány činné v trestním řízení v případě, že vznikne důvod k pochybnostem o způsobilosti pachatele k TČ. Vyžaduje se tak poté v těchto případech provedení důkazů znalcem. Soud zjišťuje přičetnost pachatele ke konkrétnímu TČ a musí být brán zřetel k povaze spáchaného protiprávního jednání (pachatel může u některých činů rozpoznávat jeho závažnost a u některých naopak zase nikterak). TČ únos může být pachatelem spáchán dále ve stavu zmenšené přičetnosti. V tomto případě však nedochází k zániku trestní odpovědnosti, ale pouze se odpovědnost snižuje dle § 40 TZ.⁴⁰ Ten vymezuje zmenšenou přičetnost následovně: „kdo pro duševní poruchu v době spáchání činu měl podstatně sníženou schopnost rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, je zmenšeně přičetný.“⁴¹

Všem pachatelům musí být za jejich protiprávní jednání uložen zákonem stanovený právní následek, tedy trestní sankce. Trestní sankce se člení na tresty a ochranná opatření. Účelem trestů je především zajištění ochrany společnosti a náprava pachatele. Ochranná opatření lze uložit právě nepřičetným osobám (trestně neodpovědným pachatelům), trest těmto pachatelům nelze uložit. Ochranná opatření jsou trestněprávním následkem TČ a mohou je ukládat pouze soudy. Tato opatření lze uložit i trestně odpovědným pachatelům vedle trestu. Mezi ochranná opatření patří: ochranné léčení § 99 TZ, zabezpečovací detence § 100 TZ, zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty § 101 - § 104 TZ a ochranná výchova § 21 – § 23 zákona č. 213/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže⁴² (lze uložit pouze mladistvým).

³⁸ KOHOUTEK, R. *Základy psychologie osobnosti*. Brno, 2000, s. 226.

³⁹ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (tiskový zákon). In *Trestní předpisy*. 2014, s. 18.

⁴⁰ CÍSAŘOVÁ, D., VANDUCHOVÁ M. *Nepřičetný pachatel: (aktuální praktické i teoretické problémy trestního práva a trestního řízení v ČR v souvislosti s posuzováním nepřičetnosti - srovnávací studie)*. Praha, 1995, s. 8 – 9.

⁴¹ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (tiskový zákon). In *Trestní předpisy*. 2014, s. 18.

⁴² ČESKO. Zákon č. 213/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže (tiskový zákon). In *Trestní předpisy*. 2014, s. 264.

5 Preventivní opatření

Únosy dětí jsou reálné, i když si to nikdo z nás nechce připustit a je pevně přesvědčen o tom, že zrovna jejich rodiny se toto téma netýká a týkat ani nebude. Nicméně, je nutné si uvědomit, že únos dítěte je fenomén, který každoročně ohrožuje řadu malých občanů. Na stránkách Interpolu, Europolu nebo Policie ČR nalezneme desítky pohřešovaných dětí. Možná i proto je prevence únosů dětí neustále probíranou otázkou, přitom zásadní roli v této problematice hraje komunikace rodič x dítě, kdy rodinná prevence spočívá především v tom, že je nutné nastavit určitá pravidla, která nesmí být pojata jako omezování dítěte v jeho svobodě, nýbrž jako nutná ochrana před případným únosem. Je nutné dítě s ohledem na jeho věk poučovat a vysvětlovat, jak se má v určitých situacích chovat, např. při oslovení cizí osobou, seznamovat s možnými riziky ve společnosti a zároveň informovat o rizikových místech. Fungující rodinná komunikace, zájem rodičů o své děti v jejich volnočasových aktivitách, přehled o tom, s kým a kde se dítě nachází, je klíčovým nástrojem v oblasti bezpečnosti dětí před možným nebezpečím, potažmo únosem.

Klidným a přiměřeným způsobem vysvětlovat a modelovat dětem různé nebezpečné situace a nabídnout jim možnosti, jak takovým situacím čelit a na koho se obrátit. Každé dítě by mělo bezesporu znát základní linky tísňového volání, tj. 112, 158, 155, 156.

Dále je velmi podstatné učit své děti, aby vyjadřovaly své vlastní pocity, aby uměly říci „NE“, cítí-li, že je to nutné v případě jeho ochrany. Dospělé osoby mohou v tomto ohledu pomáhat dětem nejen doma, ale i ve škole. Prosté slůvko „NE“ může být pro dítě velmi stěžejní oblastí. Je nutné tento slovní obrat s dětmi procvičovat, protože, jak známo, děti se obvykle dospělým osobám bojí říci NE. Neučme své děti, že dospělí se musí poslouchat, ale učme je, že je správné, řeknou-li někdy někomu ne, budou-li cítit, že je to v zájmu jejich bezpečnosti.⁴³

K růstu efektivnosti a k rozvíjení rodinné prevence je nutné, aby v předškolních a školních zařízeních byla této problematice více věnována pozornost. Dle některých bezpečnostních odborníků by „bezpečnostní výchova“ měla být nedílnou součástí učebních osnov na školách.

⁴³ ELLIOTT, M. *Jak ochránit své dítě*. Praha, 1995, s. 21.

5.1 Prevence viktinnosti

Prevence viktinnosti se týká všech TČ včetně únosu dítěte. Jejím primárním cílem je, aby se člověk nestal obětí TČ. Viktimologická prevence je založena na konceptech bezpečného chování, diferencovaného s ohledem na různé kriminální situace a psychickou připravenost ohrožených osob. Tato prevence může být orientována na všechny osoby, ale častěji bývá orientována na určitý okruh lidí, v našem případě se jedná o prevenci viktinnosti dětí. Prevence viktinnosti probíhá formou vzdělávání, propagací různých preventivních programů, předáváním informací, nácviků reagování na nebezpečné situace atd.⁴⁴

Cíle viktimologické prevence přehledně shrnul ve své publikaci Svatoš⁴⁵:

- „koncentrace na využití viktimologických poznatků
- orientace na osvětovou a poradenskou činnost – jak se mají lidé chovat, aby ochránili především sebe a svůj majetek a jak se lidé mají chovat v případě, že jim hrozí útok (chování před, v průběhu útoku a po útoku)
- orientace na osoby s vysokou mírou viktinnosti
 - důchodci – že především nemají vpouštět do bytu cizí osoby a ostatní situace, při nichž jsou primárně ohrožováni důchodci
 - děti – jak se chovat, když jim jsou nabízeny škodlivé látky, jak se chovat při oslovení cizí osobou, jak se chovat v situacích, kdy se ztratí v neznámém prostředí atd.
 - dívky a ženy – způsob oblékání, jak reagovat při pokusu o znásilnění atd.“

5.2 Základní bezpečnostní opatření

Níže se bakalářská práce snaží uvést základní zásady a pravidla bezpečného chování, které jsou součástí projektu Ministerstva vnitra České republiky - Národního koordinačního mechanismu pátrání po pohřešovaných dětech. Tyto zásady lze aplikovat napříč všemi věkovými skupinami, rodiče by o nich měli své děti určitě poučit a podrobně jim vysvětlit jejich význam:

- ✓ vždy by si měl informovat rodiče o tom, kam jdeš a s kým a požádat je o svolení

⁴⁴ ZAPLETAL, J. a kol. *Prevence kriminality*. Praha, 2008, s. 24.

⁴⁵ SVATOŠ, R. *Prevence kriminality*. České Budějovice, 2014, s. 29.

- ✓ neměl by ses venku pohybovat sám, vždy je lepší mít doprovod
- ✓ jestliže se někdo pokusí tě odvést někam proti tvé vůli, snaž se dostat se od něj pryč, ať už např. za použití křiku nebo kopanci
- ✓ pokud si tě někdo bude chtít vyfotografovat, máš právo říct „NE“ a informovat o tom své rodiče nebo jinou důvěryhodnou osobu
- ✓ nikdy nestopuj, nenastupuj do auta k žádné osobě
- ✓ v případě, že se ztratíš rodičům na veřejně přístupném místě, nesnaž se po nich pátrat sám, a co nejdříve vyhledej uniformovaného policistu nebo jinou důvěryhodnou osobu
- ✓ zapamatuj si základní bezplatné linky tísňového volání, na které se můžeš obrátit 24 hodin denně, 7 dní v týdnu (158 – Policie ČR, 155 – Zdravotnická záchranná služba, 150 – Hasičský záchranný sbor ČR, 156 – Obecní policie, 112 – Jednotné evropské číslo tísňového volání).⁴⁶

5.3 Lokalizace dětí pomocí GPS

V současné době lze zásluhou rozvoje technologií sledovat pomocí družic a GPS zařízení polohu svého dítěte. Globální polohový systém (GPS) je schopen poskytovat 24 hodin denně a kdekoli na zemském povrchu signály, které přijímače GPS zpracují a určí polohu v prostoru a přesný čas. Využití GPS je možné pomocí mobilního telefonu, či například ve formě speciálních hodinek, přívěsku aj. Nejjednodušším použitelným přístrojem je právě kterýkoliv mobilní telefon, který podporuje simtoolkit (SIM karta s rozšířenou funkcí), což jsou dnes všechny typy.

Svému dítěti mohou rodiče pořídit digitální hodinky se zabudovaným GSM modemem, který zaznamenává veškerý pohyb dítěte pomocí mobilní sítě. Mimo to disponují tyto hodinky reproduktorem a mikrofonom. Na různých GPS hodinkách lze dětem vymezit i tzv. bezpečnou zónu, v níž se mohou pohybovat a v případě, že by se dítě dostalo mimo tuto zónu, hodinky na to upozorní rodiče prostřednictvím SMS zprávy. Na hodinkách lze také nalézt SOS tlačítko, které dítě v případě nebezpečí, stiskne a opět se vyšle varovný signál s polohou dítěte rodiči. SOS tlačítko také automaticky vytočí předem nastavené číslo a rodič tak slyší vše, co se kolem dítěte

⁴⁶ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Národní koordinační mechanismus pátrání po pohřešovaných dětech* [online] [cit. 2016-01-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/narodni-koordinacni-mechanismus-patrani-po-pohresovanych-detch.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>>.

odehrává. Mezi výhody takovýchto produktů jistě patří přehled o pohybu dítěte a varování rodiče v případě nouze dítěte a tedy následná možnost zasáhnout co nejdříve. Přístroj lze pořídit i za nízkou cenu, ale měsíční mobilní tarif, který je nezbytný pro funkci takovýchto přístrojů, by mohl znamenat pro některé rodiče až moc veliký finanční výdaj. Další nevýhodou těchto hodinek může být možná ztráta, ať již nevědomá, tak cílené odstranění hodinek pachatelem.

Používání GPS lokátorů zabudovaných v digitálních hodinkách není v současné době v ČR rozšířeno. Názory společnosti na používání GPS lokátorů jsou blíže specifikovány v praktické části bakalářské práce.

5.4 Národní strategie prevence násilí na dětech v ČR na období 2008 – 2018

Národní strategie prevence násilí na dětech v ČR na období 2008 - 2018 je materiál vypracovaný Úřadem vlády ČR v souladu s doporučením OSN. Základním cílem této dokumentace je zvýšení ochrany dětí před všemi formami násilí, tedy i před únosy dětí.

Hlavními cíli strategie jsou:

- ✓ Podpora rozvoje rodičovských kompetencí
- ✓ Podpora sociálních vztahů
- ✓ Zajištění důvěryhodných zařízení k volnočasovým aktivitám
- ✓ Naplnění speciálních práv dětí umístěných do zařízení ústavní výchovy
- ✓ Usilování o utváření bezpečných komunit
- ✓ Respektování zájmů dětí, zvýšení výkonu práv dětí na ochranu před násilím
- ✓ Koordinace, podpora primární prevence, podpora výzkumu této oblasti.⁴⁷

Rodinná prevence, osvěta ve školách, propojený systém státních, nestátních a soukromých organizací při pátrání po pohřešovaných, angažovanost mobilních

⁴⁷ VANÍČKOVÁ, E. a kol., Úřad vlády ČR. *Národní strategie prevence násilí na dětech v ČR na období 2008-2018*. Praha, 2009, s. 7-15.

operátorů, to jsou jen některé z nástrojů, jež by měly v budoucnu pomoci nejen v případech týkající se ČR. Za předpokladu, že se bude jednat o spolupráci v evropském kontextu.

6 Případy únosů dětí

6.1 Případy únosů v ČR

I přesto, že z uvedených statistik Policie ČR vyplývá, že za poslední rok 2015 došlo k značnému poklesu počtu únosů, nelze tuto problematiku podceňovat. Příkladem ohrožení dětí i v současnosti je případ z konce roku 2015, kdy došlo v Praze k únosu osmileté dívky, naštěstí zásluhou vnímavého muže, vše dopadlo dobře. O případu Policie ČR veřejnost informovala až ke dni 24. 1. 2016 z toho důvodu, že únoskyně se stále nenašla, a tak se policie obrátila o pomoc k veřejnosti. K únosu došlo ve večerních hodinách dne 23. 12. 2015, kdy byla dívka se svými rodiči na Staroměstském náměstí. Rodiče nevěnovali dívce dostatečnou pozornost, a proto se cizí ženě podařilo odvést dívku s sebou neznámo kam. S dívkou chodila přibližně hodinu a půl po Praze, poté ji schovala do křoví, a oslovila kolemjdoucího, zda by ji nepomohl děvče ochránit před mimozemšťany. Toto chování samozřejmě bylo muži podezřelé a tak se obrátil na linku 112, žena se však vzápětí od muže začala vzdalovat, a tak se jí podařilo utéct. Dívka naštěstí zůstala s mužem, který ji zachránil.

Ke dni 24. 1. 2016 Policie ČR po neznámé ženě dále pátrala. Kriminalisté tuto událost začali prošetřovat pro podezření z TČ únos a ženě tak hrozilo až tříleté odnětí svobody.⁴⁸ Policii se podařilo ženu dopadnout dne 29. 1. 2016, tedy po měsíci, kdy žena holčičku unesla. Šestatřicetiletou ženou ihned hospitalizovali v pražské psychiatrické léčebně v Bohnicích, kde lékaři zkoumají její stav.⁴⁹

Následující dva příběhy unesených dětí jsou již více než 5 let staré, to však neznamená, že se již nic podobného nemůže stát. Především druhý příběh unesené dívky její matkou do cizí země je stále aktuální hrozbou a i v roce 2015 podobné případy nastaly.

6.1.1 Případ Anny Janatkové

Anna Janatková se narodila dne 26. 8. 2001 v Praze, kde také se svými rodiči žila. K jejímu únosu došlo dne 13. 10. 2010 v Praze.

⁴⁸ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Hledáme únoskyni* [online] [cit. 2016-01-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/hledame-unoskyni.aspx>>.

⁴⁹ ČTIDOMA. *AKTUALITA: Pomatená únoskyně s mimozemšťany je dopadena* [online] [cit. 2016-01-31]. Dostupné z WWW: <<http://www.ctidoma.cz/zpravodajstvi/2016-01-29-aktualita-pomatena-unoskyne-s-mimozemstany-je-dopadena-20061>>.

Annu J. začali její rodiče pohřešovat poté, kdy se nevrátila odpoledne ze školy. Rodiče se tedy ihned obrátili na Policii ČR. Ve středu 13. 10. 2010 rozjela Policie pátrání po tehdy devítileté blond'até dívce. Ještě v tentýž den policisté našli v místě, kde byla naposledy spatřena jejími kamarádky, její školní batoh a láhev.⁵⁰ Další den již policie začala pracovat i s verzí únosu. Policisté nejdříve pátrali v místě bydliště Anny a její rodiny – v pražské Troji i pomocí vrtulníku, ale již druhý den začali pátrat v celé ČR.⁵¹

Poté co pátrání bylo stále neúspěšné, nabídl její otec prostřednictvím médií 3. 500 000 Kč případnému únosci za vrácení jeho dcery, avšak na tuto nabídku nikdo nezareagoval. Informace o pohřešované dívce policisté předali i do Interpolu a Schengenského informačního systému. Do pátrání se zapojili i kynologové ze Slovenska, kteří prohledali místo, kde byla dívka naposledy spatřena, avšak neúspěšně.⁵² Po týdnu marného pátrání a nereagování na nabídku výkupného, se začala objevovat verze, že se pohřešovaná stala obětí násilného činu. Policie však ani nevyloučila možnost, že mohlo dojít k nešťastné náhodě a dívka tak například někam spadla sama, ale této verzi nikdo z odborníků nechtěl věřit, neboť by se s velkou pravděpodobností již dávno našla. Policisté po Anně Janatkové intenzivně pátrali. Během prvního týdne jejího zmizení se na vyšetřování podílelo až 800 policistů⁵³

Po týdnu pátrání zadržela Policie ČR prvního podezřelého (recidivistu), který měl zanechat vzorek DNA na jedné z věcí, které se po dívce našly.⁵⁴ Tento muž byl dne 22. 10. 2010 obviněn pro podezření z trestného činu zbavení osobní svobody, muž se však nepřiznal a byl vyšetřován na svobodě. Z výslechu na detektoru lži však jasně vyplynulo, že má tento obviněný muž se zmizením Anny něco společného. Obviněný

⁵⁰ NOVINKY. *Desítky policistů v Praze pátrají po ztracené devítileté dívce* [online] [cit. 2016-01-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/krimi/214064-desitky-policistu-v-praze-patraji-po-ztracene-devitilete-divce.html>>.

⁵¹ NOVINKY. *Policie v místě zmizení devítiletou Aničku nenašla, pracuje i s verzí únosu* [online] [cit. 2016-01-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/krimi/214081-policie-v-miste-zmizeni-devitiletou-anicku-nenasla-pracuje-i-s-verzi-unosu.html>>.

⁵² NOVINKY. *Otec pohřešované Aničky nabízí 3,5 miliónu korun případným únoscům* [online] [cit. 2016-01-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/krimi/214270-otec-pohresovane-anicky-nabizi-3-5-milionu-koron-pripadnym-unoscum.html>>.

⁵³ NOVINKY. *Okolnosti zmizení Aničky nahrávají útoku pedofila, vyděrač by se ozval* [online] [cit. 2016-01-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/krimi/214466-okolnosti-zmizeni-anicky-nahravaji-utoku-pedofila-vyderac-by-se-ozval.html>>.

⁵⁴ NOVINKY. *Policisté Aničku v Troji nenašli, podezřelého vzali na místo* [online] [cit. 2016-02-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/krimi/214733-policiste-anicku-v-troji-nenasli-podezreleho-vzali-na-misto.html>>.

byl již v minulosti osmkrát trestán, např. za majetkovou trestnou činnost či za porušování domovní svobody.⁵⁵

Dne 16. 3. 2011 našli v pražské Troji policisté ostatky těla Anny J. Tělo policisté objevili v místě, kde již hledali dříve, ale kvůli špatným podmínkám se jim to tehdy nepodařilo. Tělo objevili pomocí speciální 3D technologie. Po nalezení těla dívky Policie znovu předvedla k výslechu muže, kterého již dříve v souvislosti s tímto případem zadržela.⁵⁶

O den později, dne 17. 3. 2011, byl tento muž Otakar Tomek obviněn z TČ vraždy, znásilnění a krádeže vloupáním.⁵⁷ Otakar T. byl po tomto obvinění umístěn do vazební věznice v Praze na Pankráci, kde se pokusil o sebevraždu. Později dne 23. 3. 2011 však v nemocnici na následky sebevraždy zemřel. Trestní stíhání tak bylo zastaveno (podle trestního řádu nelze vést trestní stíhání proti pachateli, který zemřel).⁵⁸ „Celý případ byl tak uzavřen se závěrem, že Otakar T. je s vysokou mírou pravděpodobnosti pachatelem násilné trestné činnosti na poškozené Anně J., k čemuž vedl uzavřený řetězec nepřímých důkazů, zejména vyvrácená výpověď obviněného, jeho psychiatrický a psychologický profil, nález DNA obviněného na batohu dívky, genetická shoda chlupu nalezeného na oděvu nezletilé s genetickým profilem obviněného, pachová stopa obviněného na náradí nalezeném v blízkosti místa nálezu Anny J. a další.“⁵⁹

Tento případ se stal nejzávažnějším zmizením dítěte v Praze za posledních 13 let (tedy od roku 1997 do roku 2010). Pražským policistům se vždy podařilo ztracené děti najít, až na 2 případy v této době. Jedním z nich byla právě Anna Janatková (která se

⁵⁵ NOVINKY. *Na batohu Aničky našli pot obviněného, přesto ho policie musela pustit* [online] [cit. 2016-02-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/krimi/214798-na-batohu-anicky-nasli-pot-obvineneho-presto-ho-policie-musela-pustit.html>>.

⁵⁶ NOVINKY. *Policie našla tělo ztracené Aničky* [online] [cit. 2016-02-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/krimi/227974-policie-nasla-telo-ztracene-anicky.html>>.

⁵⁷ NOVINKY. *Muž zadrženého v případě Aničky obvinili z vraždy, znásilnění a vloupání* [online] [cit. 2016-02-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/krimi/228063-muze-zadrzeneho-v-pripadu-anicky-obvinili-z-vrazdy-znasilneni-a-vloupani.html>>.

⁵⁸ NOVINKY. *Muž obviněný z vraždy Aničky zemřel, jeho stíhání končí* [online] [cit. 2016-02-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/krimi/228572-muz-obvineny-z-vrazdy-anicky-zemrel-jeho-stihani-konci.html>>.

⁵⁹ NOVINKY. *Aničku pravděpodobně zabil Tomek, uzavřelo kauzu státní zastupitelství* [online] [cit. 2016-02-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/krimi/232096-anicku-pravdepodobne-zabil-tomek-uzavrelo-kauzu-statni-zastupitelstvi.html>>.

však později našla mrtvá) a druhým z nich je případ Jana Nejedlého (pohřešovaný od roku 1998), kterého však dodnes nikdo nenašel.⁶⁰

6.1.2 Případ Anny Hromádkové

Anna Hromádková je dcerou Olgy Hromádkové (původem Ruska) a Zdeňka Hromádky. Rodiče Anny uzavřeli v minulosti manželství, jenže v roce 2007 podala Olga H. žádost o rozvod. Ještě než došlo k soudním řízením, uzavřeli manželé mediační dohodu o styku s dcerou. Podle vyjádření otce však matka tuto dohodu od začátku porušovala. Situace mezi rodiči se v této době zhoršila i v důsledku toho, že matka otce obvinila z pohlavního zneužívání jejich tehdy dvouleté dcery. Toto se však nepotvrdilo, a tak Policie obvinění odložila. Otec dívky měl již ze začátku strach, že by se matka mohla pokusit s dcerou odjet zpět do její rodné země, do Ruské federace, proto se obrátil na obvodní soud pro Prahu 4 s žádostí, aby bylo matce zakázáno s dcerou vycestovat z ČR. Jeho žádost však byla neúspěšná, a tak se Zdeněk H. odvolal k městskému soudu, který jeho žádosti vyhověl a zakázal tak matce s dcerou vycestovat a dceru svěřil do péče otce. Rozhodnutí soudu však přišlo pozdě, jelikož mezitím již Olga H. odjela s dcerou do Ruské federace. Hlavním problémem při navrácení dcery zpět do ČR k jejímu otci se stal fakt, že Ruská federace v této době nebyla signatářem Úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí (v Ruské federaci vstoupila Úmluva v platnost až 1. 10. 2011). Jediná dohoda, která tak v této době mezi naší zemí a Ruskou federací existovala, byla bilaterální Smlouva mezi ČSSR a SSSR o právní pomoci a vztazích. Která však pouze stanovila, že by ruské úřady měly akceptovat rozhodnutí českých soudů, protože dívka v té době měla trvalé bydliště v ČR.⁶¹

Vzhledem k tomu, že matka pro dívku získala velmi rychle trvalé bydliště v Ruské federaci a poté i ruské občanství, musel Zdeněk H. oficiálně požádat o navrácení ruské úřady pouze prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti ČR, což také udělal a kromě toho se vydal svou dceru hledat sám. Dceru se mu podařilo po několika komplikacích najít, a tak se s ní mohl na pár hodin setkat. Ministerstvo spravedlnosti se obrátilo na ruské úřady s žádostí o uznání a naplnění rozhodnutí českého soudu, které

⁶⁰ NOVINKY. *Při hledání ztracené Aničky policie prověřila již 600 podnětů* [online] [cit. 2016-01-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/krimi/214603-pri-hledani-ztracene-anicky-policie-proverila-jiz-600-podnetu.html>>.

⁶¹ LIDOVKY. *Žena mu unesla dceru do Ruska* [online] [cit. 2016-02-04]. Dostupné z WWW: <http://www.lidovky.cz/zena-mu-unesla-dceru-do-ruska-di5-/zpravy-domov.aspx?c=A090121_075603_in_domov_mtr#utm_source=clanek.lidovky&utm_medium=text&utm_campaign=a-souvisejici.clanky.clicks>.

svěřilo dívku do péče otce. Ruské úřady se však nevyjádřily. Otec se tak dál snažil alespoň o částečný styk s jeho dcerou.⁶²

Rozsudek, kterým byla Anna H. svěřena do péče otce, nabyl právní moci v roce 2012. Přesto jej však ruské soudy neuznaly a dcera tak nadále zůstala s matkou.⁶³ Závěrem roku 2014 vydal Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku rozsudek, podle něž Rusko porušuje právo otce i dcery na rodinný život, a proto má zjednat nápravu a navíc odškodnění otci. Poté odvolací soud v březnu 2015 v Petrohradu rozhodl, že má otec právo na kontakt s dítětem. A toto rozhodnutí bylo prozatím posledním v soudním řízení o navrácení dcery zpět do ČR k jejímu otci.⁶⁴

K protiprávnímu přemístění dívky do Ruské federace možná nemuselo vůbec dojít, kdyby obvodní soud pro Prahu 4 vyhověl žádosti otce dívky o zákaz vycestování matky s dívkou mimo ČR. Soudkyně tohoto soudu však jeho žádosti nevyhověla, jelikož otec nepodal dle jejích slov pádné důvody k tomuto zakazu, ale tyto stejné důvody stačilo poté městskému soudu, aby zákaz vycestování vydal. Ten však přišel pozdě.

6.2 Případy únosů v zahraničí

6.2.1 Případ Nataschy Kampusch

Natascha Kampusch se narodila dne 17. 2. 1988. Byla unesena dne 2. 3. 1998 v hlavním městě Rakouska ve Vídni cestou do školy. Její únosce Wolfgang Priklopil ji věznil 3096 dní, tedy přes 8 let, ve svém domě ve Strasshofu.⁶⁵

V dětství byla dívka velmi vyspělá. Hodně času trávila s dospělými, takže byla schopná hovořit a jednat jako dospělá. Její blízcí ji však popisují i jako smutnou dívku již před únosem. Natascha K. neměla dobré vztahy s matkou a její otec s nimi nežil.

⁶² LIDOVKY. *Až v Rusku se setkal s dcerou, kterou unesla její matka* [online] [cit. 2016-02-04]. Dostupné z WWW: <http://www.lidovky.cz/az-v-rusku-se-setkal-s-dcerou-kterou-unesla-jeji-matka-pdr-zpravy-domov.aspx?c=A090225_073518_In_domov_ter#utm_source=clanek.lidovky&utm_medium=text&utm_campaign=a-souvisejici.clanky.clicks>.

⁶³ KDU – ČSL – CELOSTÁTNÍ WEB. *Evropský parlament pomůže uneseným dětem vrátit se zpět* [online] [cit. 2016-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.kdu.cz/aktualne/archiv/2015/evropsky-parlament-pomuze-unesenym-detem-vratit-se?feed=c19871af-4fb0-4d09-9738-238dc4e80155>>.

⁶⁴ ZPRÁVY – AKTUÁLNĚ. *Ruský soud se zastal českého otce ve sporu o dítě s Ruskou* [online] [cit. 2016-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/rusky-soud-se-zastal-ceskeho-otce-ve-sporu-o-dite-s-ruskou/r~a770e85effe711e498af002590604f2e/>>.

⁶⁵ ŽIVOTOPIS. OSOBNOSTI. *Natascha Kampusch* [online] [cit. 2016-01-17]. Dostupné z WWW: <<http://zivotopis.osobnosti.cz/natascha-kampusch.php>>.

V den únosu se dívka, předtím než se vydala na cestu do školy, ráno s matkou pohádala. Proto, když Natascha zmizela, mysleli si všichni nejdříve, že chce pouze matku vystrašit. Ale když se v ten den nevrátila do večera domů, nabyla policie přesvědčení, že utekla z domova. V důsledku tohoto policisté zahájili pátrání až po 48 hodinách od jejího zmizení. Poté začalo téměř osm a půl roku pátrání a vyšetřování, které bylo po útěku Nataschy od únosce, vážně zpochybňováno.⁶⁶

Wolfgang P. byl popisován jako samostatný, manuálně zručný muž, který nekouřil ani nepil alkohol. Únosce Nataschy K. neměl žádné sourozence a jen jeho matka a otec ho dobře znali. Již od svého dětství byl samotář a nevyhledával žádnou společnost, nejlépe se cítil, když byl sám. Ve škole neměl žádné kamarády a ani později si žádné přátele nezískal. Ve svém útlém mládí, si např. vyrobil vlastní zbraň, kterou střílel na zahradě živočichy, které se pokoušel pouze zraňovat, aby poté mohl pozorovat, jak si se zraněným živočichem hraje a následně jej usmrtí nějaká šelma. Jestli již toto mohlo nějak souviset s hrůzným činem, jehož se dopustil, je otázkou pro psychology. Jedna z jeho blízkých osob v médiích uvedla, že to, co se z něho stalo, nepochybně udělal jeho vztah s otcem a matkou. Jiní se zase domnívají, že to byl psychopat s vrozenou geneticky podmíněnou potřebou chovat se tak, jak se choval. Možné je však také to, že se mu v dětství stalo něco, co ho ovlivnilo a později nutilo chovat se tak, jak se choval. Wolfgang P. toužil svojí obět' vychovat podle sebe a zároveň ji toužil ovládat.⁶⁷

Jak již bylo zmíněno Natascha K. byla unesena dne 2. 3. 1998 Wolfgangem Priklopilem. Desetiletá dívka se ráno po hádce s matkou jako obvykle vydala na cestu sama do školy. Za zvážení stojí, zda by desetileté dítě mělo samo chodit do školy a celkově mimo svůj domov. Možná by k tomuto hrůznému činu nedošlo, kdyby dívku doprovázela do školy matka nebo někdo z jejich blízkých. Ale bohužel si v tento den na Nataschu K. počkal její únosce, aby jí mohl odvézt do svého domu.

Wolfgang P. si vše důsledně připravil, naprogramoval bezpečnostní a ventilační systém, aby jeho obět' nemohla utéct a měla ve své „speciální místnosti“ ve sklepe dostatek vzduchu. Wolfgang P. hned od začátku po Natasche žádal, aby ho oslovovala

⁶⁶ HALL A., LEIDIG M. *Natascha Kampusch: dívka ze sklepa*. Praha, 2006, s. 11-26.

⁶⁷ HALL A., LEIDIG M. *Natascha Kampusch: dívka ze sklepa*. Praha, 2006, s. 33-54.

„Gebieten“, které v překladu do českého jazyka znamená pán. Tímto se únosce rozhodl zbavit slabocha, za kterého byl vždy považován, nyní konečně někomu vládl.⁶⁸

Mezi Nataschou K. a jejím vězňem se po nějaké době utvořil osobní vztah. Prvního půl roku byla celou dobu zavřená pouze v podzemí bez denního světla, zde se i sprchovala. Wolfgang P. jí sem nosil různé knihy, oblečení a nejnnutnější potraviny a vodu. Co se týče sexuálního zneužívání Natascha K. se odmítla ve všech svých vyjádřeních v médiích o tomto jakkoli vyjadřovat, z čehož lze usuzovat, že mezi nimi nějaký intimní vztah byl. Co je však jisté, že Wolfgang P. nechtěl Natasche K. ublížit a byl na ní „hodný“. Natascha v jednom z rozhovorů přímo uvedla: „Wolfgang není žádná sexuální nestvůra a já taky ne. Měli jsme spolu něžný vztah.“ Jen málokdo asi dokáže pochopit, jak Natascha mohla ke svému vězňovi cítit něžnost. Unesená také uvedla, že po delší době, kterou trávila u svého trýznitele, spolu začali vést normální život.⁶⁹

Natascha K. si na rozdíl od Wolfganga P. svůj útěk nijak neplánovala. Dne 23. 8. 2006 ji její vězňem nakázal, aby mu na jeho zahradě vyčistila auto, ale zdůraznil jí, že on bude stát celou dobu vedle ní. Jenomže během uklízení mu někdo volal a on jelikož přes zvuk vysavače nic neslyšel, poodešel trochu dál od Nataschy. Ta se nijak nerozmýšlela, využila situace a utekla ze zahrady, avšak i při svém útěku myslela na svého vězňem, že mu útekem ublíží. Po útěku ze zahrady zazvonila u starší paní, která přivolala policii a dívka se tak konečně po více než 8 letech znovu shledala se svojí rodinou. Wolfgang P. poté co zjistil, že Natascha K. utekla, spáchal sebevraždu i přesto, že rakouská policie rozběhla obrovskou akci k zadržení pachatele.⁷⁰

Za únos Nataschy Kampuschové nebyl proto nikdy nikdo odsouzen. Případ Nataschy K. má dodnes mnoho tajemství, zůstává otázkou proč se k tomuto všemu Wolfgang Priklopil rozhodl, proč zrovna tato dívka a mnoho dalších nezodpovězených otázek, které již nikdo nezodpoví. V médiích se také po útěku Nataschy objevila mimo jiné informace, že by organizátorem celého únosu mohla být její matka. Pro takto mladou dívku byla celá zkušenost těžkým psychickým traumatem. Ovlivnilo to nejen její zdravotní stav ale především její duševní vývoj. Podobné případy únosů, kdy pachatelem je ke vztahu oběti cizí osoba, často zanechávají na obětech doživotní následky.

⁶⁸ 3096 Tage [film]. Režie Sherry Hormann, Německo, 2013.

⁶⁹ HALL A., LEIDIG M. *Natascha Kampusch: dívka ze sklepa*. Praha, 2006, s. 79-89.

⁷⁰ HALL A., LEIDIG M. *Natascha Kampusch: dívka ze sklepa*. Praha, 2006, s. 11-26.

6.2.2 Příklad Hannah Hawach a Cedar Hawach

Dívky Hannah Hawach a Cedar Hawach, žijící v Kanadě, jsou dcerami Joeo Hawach a Melissy Hawach. V době únosu v roce 2006 jejich otcem bylo Hannah 5 let a její sestře 3 roky. Jejich matka pochází z Kanady a otec z Austrálie. Manželství mezi nimi přestalo fungovat již několik měsíců před tím, než otec s dcerami zmizel do zahraničí. Původně jel otec s dcerami na prázdniny do Sydney, ale již od začátku plánoval, že své dcery jejich matce unese do Libanonu. Joe H. si nechal od své ženy napsat dopis, ve kterém stvrzuje svůj souhlas, aby dcery odjely s otcem na dovolenou. V této dohodě bylo však přesně vymezeno kam a na jak dlouho dcery s otcem měly odjet. Nejdříve byl problém v tom, že dcery byly ve společném opatrovnictví rodičů, proto musela Melissa H. vyřešit získání dětí výhradně do své péče. Matka celou situaci od začátku řešila s právníky i policií. Vzhledem k tomu, že Kanada i Austrálie podepsaly Haagskou úmluvu (která stanovuje, že dítě unesené jedním rodičem musí být vráceno do své vlasti) měla matka od začátku velikou šanci dostat děti zpět do jejich vlasti, tedy do Kanady. Na otce dětí byl vydán kanadskou policií zatykač kvůli rodičovskému únosu, informována byla i mezinárodní policejní organizace Interpol. Rodičovský únos je sice v Kanadě zločinem, avšak v Austrálii není toto jednání považováno za TČ.⁷¹

Matce pomáhalo mnoho policistů, soukromých kanadských detektivů a také například nezisková charitativní organizace Společnost pohřešovaných dětí Kanady. Otec s matkou se několikrát kvůli celé situaci spojili telefonicky. Joe H. dokonce žádal, aby jeho žena podepsala dohodu, která by mimo jiné stanovila, že děvčata nesmí do jejich 16 let opustit Austrálii, na tuto dohodu však nepřistoupila a vydala se společně se svojí rodinnou a detektivem do Austrálie za rodinou Hawach. Rodina otce dívek věděla, kde se s dětmi nachází, ale odmítla pomoci. Následně se proto Melissa H. vydala hledat dcery sama s pomocí svých nejbližších přímo do Libanonu.⁷²

V Libanonu se matka dívek obrátila na soud, který v této zemi jedná na třech oddělených úrovních – trestní, civilní a náboženské. Melissa H. se obrátila na civilní soud, aby Libanon uznal kanadský soudní výnos o opatrovnictví matky. Do případu se vložil i trestní soud, a to v okamžiku, kdy Joe Hawach vznesl obvinění proti Melisse Hawach. Do případu se nakonec zapletl i libanonský náboženský soud, jelikož Joe H. předložil rozhodnutí o opatrovnictví od maronitského biskupa. Pro Melissu H.

⁷¹ HAWACHOVÁ M. *Let vážky*. Praha, 2010, s. 7-33.

⁷² HAWACHOVÁ M. *Let vážky*. Praha, 2010, s. 50-178.

pracovalo mimo jiné kanadské velvyslanectví v Libanonu, kanadská vláda či z části vláda libanonská. V Libanonu si dále najala soukromého detektiva, který později vypátral, kde se otec s děvčaty nachází a tak se matce s pomocí ostatních podařilo dívky otci „unést“. Za tento únos však později byli obviněni dva muži, kteří matce při „únosu“ pomohli. Oba rodiče s dětmi zůstali ještě nějakou dobu v Libanonu a Joe H. po své ženě chtěl, aby mu dívky vrátila, jinak obvinění nestáhne. Mezitím celou dobu probíhaly soudní procesy u civilního, trestního a náboženského soudu.⁷³

Dostat se z Libanonu zpět do Kanady však bylo velice obtížné, celý Libanon totiž po Melisse H. pátral. V celém případě a i v cestě domů z Libanonu přes Sýrii a Jordánsko pomáhali Melisse H. především dva členové zvláštních jednotek. Civilní soud v Libanonu uznal, že Melissa Hawach je výhradní opatrovnící Hannah Hawach a Cedar Hawach. Trestní soud v Libanonu zrušil obvinění Melissy H. z únosu svých dětí. Náboženský libanonský soud přestal hrát v soudním jednání roli, jelikož rozhodnutí maronitského biskupa o opatrovnictví bylo zpochybněno. Tímto všechna soudní řízení o navrácení dívek do jejich rodné země skončila a dívky byly zpět u své matky v Kanadě.⁷⁴

Mnohé děti podobné zkušenosti, kdy je jejich rodič bez souhlasu druhého odveze do cizí země na delší dobu, natrvalo nějakým způsobem poznamenají. Některé děti poté již odmítají s únoscem – svým rodičem jakkoli komunikovat. Může se však stát i to, že dítě rodič, který je unesl, tak zmanipuluje, že se dítě úplně odcizí osamělému rodiči, kterému bylo dítě uneseno. V případech, kdy je únoscem dítěte cizí pachatel, je újma na dítěti značná. Oběti takového TČ musí být delší dobu v péči psychologů, kteří se jim snaží pomoci celou situaci co nejlépe zvládnout.

⁷³ HAWACHOVÁ M. *Let vážky*. Praha, 2010, s. 190-223.

⁷⁴ HAWACHOVÁ M. *Let vážky*. Praha, 2010, s. 224-315.

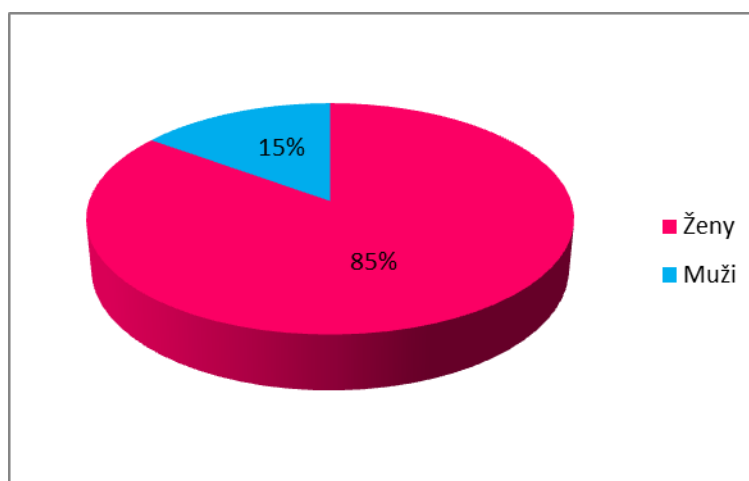
7 Výsledky dotazníkového šetření

Dotazník pro zjištění názoru společnosti na bezpečnost dětí v České republice a používání GPS lokátorů k zajištění bezpečnosti dětí byl určen pro rodiče Základní školy ve Voticích. Autorka se rozhodla pro tento okruh respondentů především z důvodu, že tato problematika by měla primárně zajímat osoby, které jsou rodiči a na bezpečnost svých dětí mají zásadní vliv. Rodiče odpovídali celkem na 10 otázek, z čehož 9 otázek mělo uzavřené odpovědi a 1 otázka zůstala otevřená. Dotazování odpovídali během měsíce listopadu 2015. Celkem bylo osloveno 140 respondentů, přičemž se vrátilo 100 zodpovězených dotazníků.

První tři otázky zahrnují obecné údaje o respondentech, kteří se průzkumu zúčastnili. Dotazník zjišťoval jejich pohlaví, věk a dosažené vzdělání.

1. otázka – Pohlaví

Graf č. 2: Pohlaví respondentů

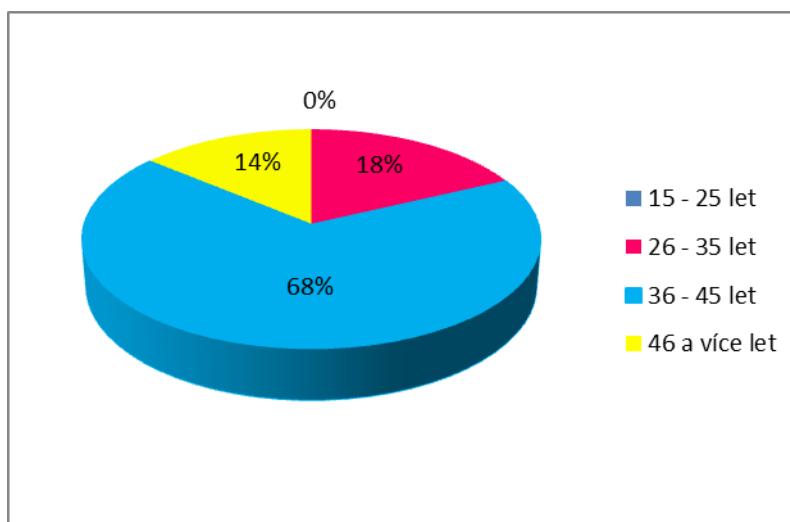

Zdroj: vlastní.

Celkem se průzkumu zúčastnilo 100 respondentů, jak vyplývá z výše uvedeného grafu, celkem 85 žen a 15 mužů. Toto je především způsobeno tím, že o výzkumy, ankety apod. mají zájem spíše ženy, a proto jsou ochotnější zúčastnit se průzkumu a dotazník odevzdat. V případě průzkumu problematiky únosů dětí je však velmi značný rozdíl mezi počtem žen a mužů. Dotazníky, jak již bylo řečeno v úvodu, byly určeny a doručeny rodičům dětí základní školy a můžeme tedy konstatovat, že tato problematika zajímá spíše matky dětí než otce.

2. otázka – Věk

Graf č. 3: Věk respondentů

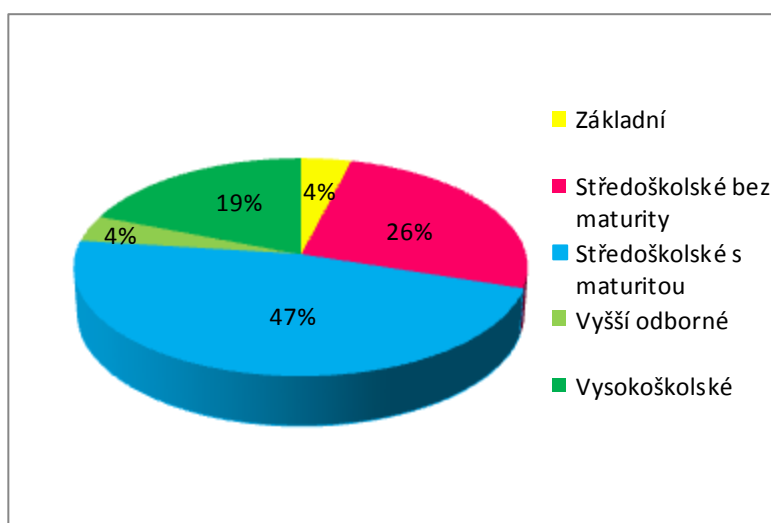

Zdroj: vlastní.

Nejpočetnější zúčastněnou věkovou skupinou (nadpoloviční většina) dle očekávání jsou lidé ve věku od 36 do 45 let, což je vzhledem k tomu, že jsou rodiči žáků základní školy, obvyklé. Z dotazovaných respondentů není nikdo mladší věku 25 let.

3. otázka – Dosažené vzdělání

Graf č. 4: Dosažené vzdělání respondentů

Zdroj: vlastní.

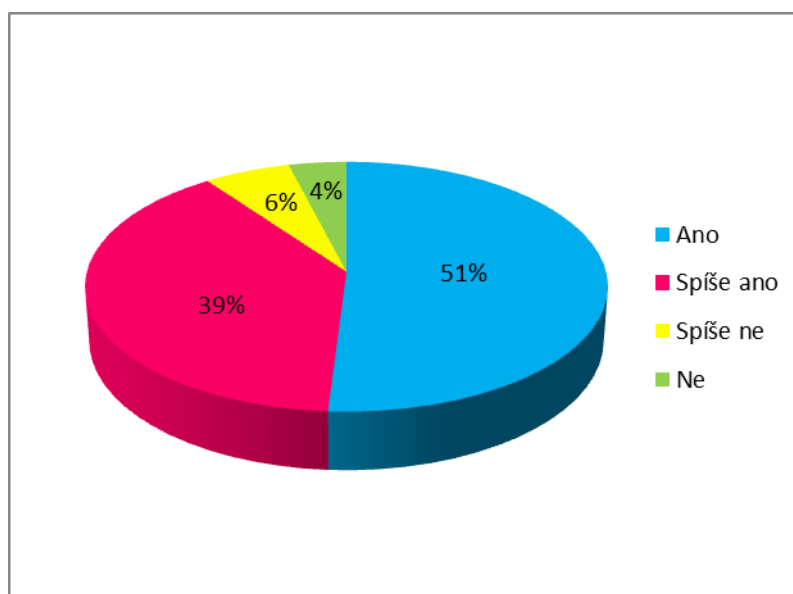
Ze 100 oslovených respondentů jen 4 lidé mají pouze základní vzdělání. Nejpočetnější skupinou jsou lidé se středoškolským vzděláním (ať již bez maturity

nebo s maturitou). 23% odpovídajících osob z celkového počtu jsou lidé s vyšším odborným nebo vysokoškolským vzděláním.

Následujících šest otázek se již týká samotné problematiky, kterou se bakalářská práce zabývá.

4. otázka – Bojíte se v současné době o bezpečnost svého dítěte vzhledem k narůstajícímu počtu únosů dětí a výskytu deviantů?

Graf č. 5: Obavy o bezpečnost dětí respondentů v současné době

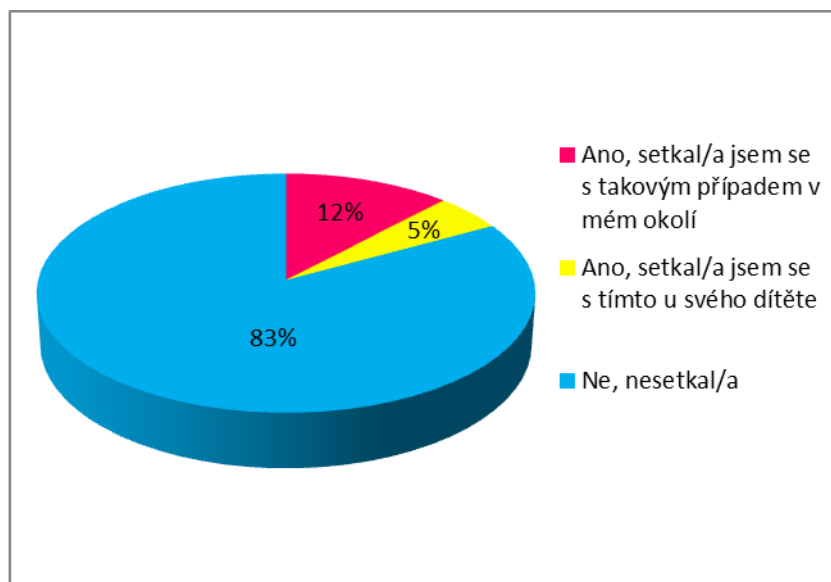

Zdroj: vlastní.

Polovina dotazovaných rodičů se o bezpečnost svého dítěte v současné době opravdu bojí. Lze konstatovat, že 90 % zúčastněných osob má o své děti strach. Z těchto odpovědí samozřejmě není jasné, z jakého důvodu se o své děti obávají. Může to být zapříčiněno např. výskytem cizích a nebezpečně vypadajících osob v místě jejich bydliště, nebo také působením médií či jinými faktory. Ale důvodem pro strach o své děti může být u některého rodiče, v případech kdy jedním z rodičů dětí je cizinec i fakt, že hrozí mezinárodní únos dítěte otcem či matkou vzhledem k partnerským neshodám a naopak. Pouze 10 osob z celkového počtu 100 dotazovaných se o bezpečnost svých dětí v současné době neobává – přesněji 4 osoby se o své děti vůbec nebojí a 6 osob se o své děti spíše nebojí.

5. otázka – Setkal/a jste se s nějakým případem ohrožení bezpečnosti dítěte cizím člověkem či dokonce únosem ve Vašem okolí?

Graf č. 6: Setkání s ohrožením bezpečnosti dítěte či únosem v okolí respondentů

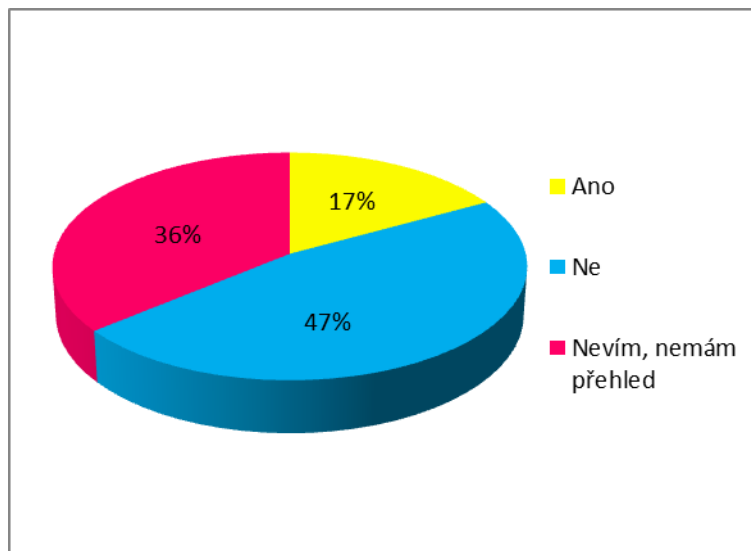

Zdroj: vlastní.

Zde autorka předpokládala velké procento negativních odpovědí, tedy takových odpovědí, že se dotazovaní rodiče ještě nesetkali s ohrožením bezpečnosti dítěte v jejich okolí. Avšak počet kladných odpovědí (setkání s ohrožením bezpečnosti dítěte) není tak minimální, jak autorka očekávala. Až 12 ze 100 respondentů se již setkalo s ohrožením bezpečnosti dítěte cizím člověkem v jejich okolí. Konkrétně 5 % z oslovených rodičů má nepříjemnou zkušenost s ohrožením bezpečnosti cizím člověkem přímo u svého dítěte. 83 % dětí dotazovaných rodičů nebylo bezprostředně ohroženo cizí osobou, což je samozřejmě velmi pozitivní. Nesmíme však zapomenout na to, že odpovídajícími byli rodiče dětí navštěvujících Základní školu ve Voticích, tedy ve městě, ve kterém žije přibližně 4 500 obyvatel. Lze tedy předpokládat, že pokud by na stejnou otázku odpovídali rodiče dětí s bydlištěm ve větším městě, např. v Praze, mohl by být počet kladných odpovědí (setkání s ohrožením bezpečnosti dítěte cizím člověkem) mnohem větší.

6. otázka – Myslíte si, že je dostatečně zajištěna bezpečnost dětí z pohledu zákonů?

Graf č. 7: Názor na zajištěnost bezpečnosti dětí z pohledu zákonů

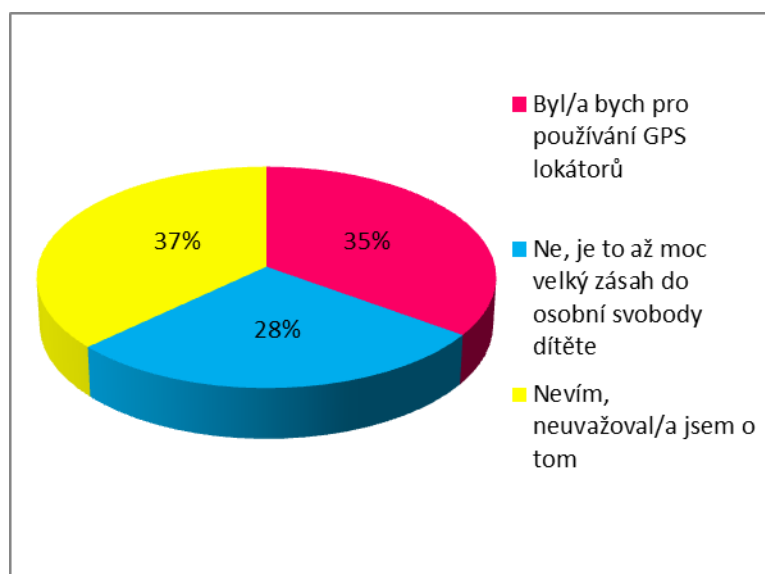

Zdroj: vlastní.

Tato otázka měla za cíl zjistit, na jaké úrovni je legislativa ČR, co se týče právě bezpečnosti dětí, z pohledu rodičů. Necelá polovina dotazovaných se domnívá, že bezpečnost dětí není v právních legislativách ČR dostatečně upravena a zajištěna, přesněji je to 47 osob z celkového počtu 100. Pouhých 17 % respondentů je přesvědčených, že legislativa této problematiky je dostatečně zajištěna. Více jak 1/3 dotazovaných rodičů nemá o zákonech ČR, které upravují bezpečnost dětí, dostatečný přehled a neodvážila se tedy legislativu této problematiky posuzovat.

7. otázka – Jaký je Váš názor na používání GPS lokátorů u dětí?

Graf č. 8: Názor na používání GPS lokátorů u dětí

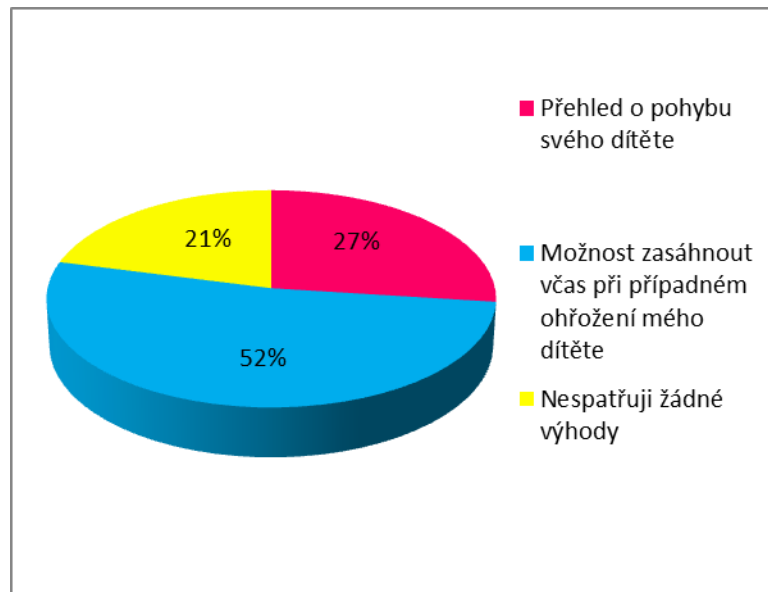

Zdroj: vlastní.

Autorka se domnívá, že relativně velký počet neutrálních odpovědí (nevím) je zapříčinen především nízkou informovaností o GPS lokátorech a také jejich minimálním rozšířením v naší republice. Přibližně 1/3 dotazovaných by souhlasila, aby děti používali GPS lokátory. Necelých 30 % respondentů je však proti používání GPS lokátorů u dětí. Proč by rodiče zavedli GPS lokátory u dětí a proč naopak někteří na to mají negativní názor, nám přiblíží následující 2 grafy.

8. otázka – V čem spatřujete výhody používání GPS lokátorů u dětí?

Graf č. 9: Výhody používání GPS lokátorů u dětí

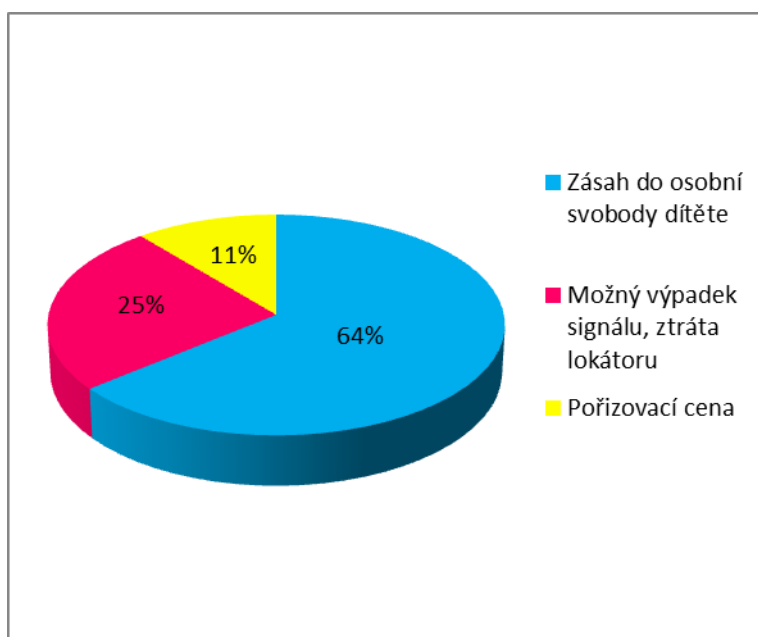

Zdroj: vlastní.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že velikou výhodou, kterou spatřují rodiče v používání GPS lokátorů, je možnost včasného zásahu při případném ohrožení jejich dítěte. Tento názor zaujmula více jak polovina dotazovaných. 27 % vidí výhodu GPS lokátorů především v tom, že by jim poskytl přehled o veškerém pohybu jejich dítěte. Přibližně 1/5 rodičů nespátřuje žádné výhody v používání GPS lokátorů u dětí.

9. otázka – V čem spatřujete nevýhody používání GPS lokátorů u dětí?

Graf č. 10 : Nevýhody používání GPS lokátorů u dětí

Zdroj: vlastní.

U této otázky převažuje značným rozdílem názor, že používání GPS lokátorů u dětí by znamenalo až moc velký zásah do jejich osobní svobody. Celkem 64 osob vidí nevýhodu právě v tomto. Dále 25 % dotazovaných se u GPS lokátorů obává jejich možným výpadkem signálu či ztrátou lokátoru a 11 % by svým dětem GPS lokátor nepořídili kvůli pořizovací ceně, která se u kvalitního a výkonného GPS lokátoru pohybuje průměrně kolem 3.000 Kč, ale jak již bylo uvedeno v teoretické části práci, lze pořídit GPS lokátor i za mnohem nižší cenu.

10. otázka – Jakým jiným způsobem než GPS lokátorem byste zajistil/a bezpečnost svých dětí?

Jelikož poslední otázka byla pro rodiče otevřená, názorů na způsoby zajištění bezpečnosti dětí byla spousta. Pro přehlednost jsou odpovědi sestaveny do následujících 2 tabulek.

A) ODPOVĚDI DOTAZOVANÝCH ŽEN

Tabulka č. 2: Odpovědi na otázku jakým jiným způsobem zajistit bezpečnost dětí než GPS lokátorem

Pořadí v počtu odpovědí	Znění odpovědi	Počet odpovídajících
1.	Nevím či nevyplněná odpověď	41
2.	Mobilní telefon	14
3.	Správný způsob výchovy	12
4.	Osobní vyzvedávání dítěte, doprovod dítěte	6
5.	Přísnější tresty pro devianty, zvýšení pravomocí policie, obnova trestu smrti	4
6. - 7.	Předmět prevence rizikového chování ve školách	2
6. - 7.	Zabezpečení školy	2
8. – 11.	Zvýšená kontrola městské policie	1
8. – 11.	Zavedení GPS lokátorů pro devianty a rizikové osoby	1
8. – 11.	GPS lokátor by mělo mít každé dítě	1
8. - 11.	Žádným způsobem tomu nelze zabránit	1

Zdroj: vlastní.

Nejčastější způsob zajištění bezpečnosti dětí je podle odpovídajících matek mobilní telefon. Mobilní telefon v dnešní době pořizují rodiče svým dětem zpravidla již od jejich 8 let, někdy i dříve, takže skoro každé dítě vlastní mobil již na 1. stupni základní školy. V odpovědích se objevilo, že se dítě přes mobilní telefon pravidelně hlásí, aby jej měli rodiče pod kontrolou. Ovšem dnes již mnoho lidí ví, že přes mobilní telefon lze dohledat polohu majitele telefonu, takže lze předpokládat, že mobilní telefon by patřil k věcem, kterých by se případný pachatel uneseného dítěte, ihned zbavil.

V tomto vidí autorka výhodu GPS hodinek, které ještě nejsou českým občanům tolik známy, a tak by je mohl případný pachatel považovat pouze za hodinky a nenapadlo by jej, že mají v sobě zabudovaný jak GPS systém, tak například SOS tlačítko. Nesmíme zapomenout zmínit, že na tuto otázku, tedy na otázku jak zabezpečit bezpečnost dětí, neodpověděla téměř polovina dotazovaných (41 z 85).

Správnou výchovu považují jako základ zajištění bezpečnosti svých dětí 12 z 85 respondentek. Správná výchova, poučení dítěte o důležitých věcech, vysvětlování různých situací a další považují jako jednu z hlavních prevencí v boji proti tomuto protiprávnímu jednání. Mezi odpověďmi se dále objevilo: osobní vyzvedávání a doprovod dětí (6 z 85), přísnější tresty pro devianty, obnova trestu smrti, předmět prevence rizikových situací ve školách, zabezpečení školy a další.

B) ODPOVĚDI DOTAZOVANÝCH MUŽŮ

Tabulka č. 3: Odpovědi na otázku jakým jiným způsobem zajistit bezpečnost dětí než GPS lokátorem

Pořadí v počtu odpovědí	Znění odpovědi	Počet odpovídajících
1.-3.	Mobilní telefon	4
1.-3.	Přísnější tresty pro pachatele	4
1.-3.	Nevím, nevyplněná odpověď	4
4.	Správná výchova dítěte	2
5.	GPS lokátor určitě bezpečnost dětí nezajistí	1

Zdroj: vlastní.

Podobně jako ženy i muži se domnívají, že bezpečnost svých dětí nejlépe zajistí kontrolou přes mobilní telefon. Stejný počet mužů (4) by zpřísnil tresty pro pachatele tohoto TČ. Stejně jako u žen i zde se našla část nevyplněných odpovědí či odpovědi se zněním „nevím“. 2 z 15 oslovených otců vidí jako základ bezpečnosti svých dětí

ve správné výchově dítěte. A jeden z dotazovaných je názoru, že GPS lokátor bezpečnost dětí určitě nezajistí.

8 Rozhovor

Vzhledem k tomu, že celá práce se zabývá problematikou únosu dětí jak únosem cizím pachatelem kvalifikovaným v ČR jako TČ, tak mezinárodním únosem jedním z rodičů, se autorka rozhodla zařadit do práce i rozhovor, který se týká právě problematiky mezinárodních únosů dětí. Řízený rozhovor proběhl se zástupkyní ředitele Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí paní JUDr. Markétou Novákovou.

1) Počet rodičovských mezinárodních únosů dětí v posledních letech stoupl. Souhlasíte s tímto tvrzením? *Ano, počet narůstá zřejmě s ohledem na obecně zvyšující se počet partnerských vztahů s cizím nebo přeshraničním prvkem.*

2) Kolika případy rodičovských únosů se Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí zabýval v roce 2013, 2014, 2015? *Viz přiložené statistiky*

Tabulka č. 4: Počty rodičovských únosů v letech 2013-2015

	2013	2014	2015
<i>Únos do ČR</i>	<i>20</i>	<i>13</i>	<i>28</i>
<i>Únos do ciziny</i>	<i>42</i>	<i>41</i>	<i>42</i>

Zdroj: vlastní.

Modré jsou únosy dítěte s obvyklým bydlištěm v cizině do ČR.

Červené jsou únosy dítěte s obvyklým bydlištěm v ČR do ciziny.

Jedná se o případy, kdy skutečně došlo k přemístění dítěte a kdy se začala vyžadovat součinnost druhého státu. V mnoha dalších případech probíhá pomoc Úřadu v rovině prevence a poradenství, kdy ke skutečnému řešení případu rodičovského konfliktu jakožto únosu nedojde.

3) Jaké jsou hlavní důvody toho, že se rodič rozhodne se svým dítětem odcestovat do ciziny bez souhlasu druhého rodiče, tedy mimo jeho místo obvyklého bydliště? *Partnerské neshody, rozpad vztahu, neschopnost zvyknout si v zemi.*

4) Lze říci, zda se pro takovéto protiprávní jednání více rozhodují ženy nebo muži? *Více ženy – viz tabulka.*

Tabulka č. 5: Rodičovské únosy v letech 2013-2015 – pohlaví únosce

		2013	2014	2015
<i>Únosce (do ČR)</i>	<i>Otec</i>	2	3	4
	<i>Matka</i>	18	10	24
	<i>Jiné</i>	0	0	0
<i>Únosce (do ciziny)</i>	<i>Otec</i>	12	6	10
	<i>Matka</i>	29	35	31
	<i>Jiné</i>	1	0	1

Zdroj: vlastní.

5) Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí řeší jak případy únosu dítěte z ČR tak případy únosu dítěte do ČR. Můžete říci jakých případů je více?

Viz statistiky výše – více dochází k únosům dítěte z ČR do cizí země, v roce 2013 jich bylo 42, v roce 2014 došlo k 41 takových případů a v roce 2015 k 42. Počet těchto případů se tedy za poslední 3 roky pohybuje kolem 40 mezinárodních únosů ročně. Naopak v případech, kdy je dítě uneseno z cizí země do ČR, není tento počet za poslední 3 roky stabilní. V roce 2013 k nám bylo uneseno 20 dětí, v roce 2014 to bylo pouhých 13 dětí, v roce 2015 Úřad zaznamenal více jak o polovinu nárůst těchto únosů a to v počtu 28 případů.

6) V jakých případech se na Váš Úřad mohou rodiče obrátit?

Viz webové stránky – rodiče se na Úřad mohou obrátit zejména v těchto případech:

- *„ při vymáhání výživného ze zahraničí a do zahraničí*
- *při řešení případů tzv. mezinárodních únosů dětí*
- *při zajištění práva styku*
- *při mezinárodním osvojení.*“⁷⁵

⁷⁵ ÚŘAD PRO MEZINÁRODNĚPRÁVNÍ OCHRANU DĚTÍ. Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí [online] [cit. 2016-02-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.umpod.cz/urad/>>.

7) Jaký je postup, když za Vámi přijde rodič, jehož partner/partnerka unesl/a jejich dítě do ciziny? <http://www.umpod.cz/unosy-deti/postup-pri-unosu-ditete-do-zahranici/> -> „Rodič, kterému bylo dítě uneseno, se může domáhat návratu dítěte prostřednictvím Úřadu, obrátit na ústřední orgán státu, kam bylo dítě protiprávně přemístěno, obrátit se svým návrhem přímo na soud tohoto státu (návrh na soudu však musí splňovat podmínky právního řádu platné v místě soudu). Úřad úzce spolupracuje s ústředním orgánem dožádaného státu. Úřad dále zprostředkovává kontakt s tímto orgánem a podává zprávy o postupu v návratovém řízení rodiči, jemuž bylo dítě uneseno. Úřad je nápomocen při vyplňování a získávání nutných dokumentů a dalších dokladů, které jsou nezbytné pro zahájení a vedení řízení a které by mohly pomoci řízení o návrat urychlit. Každý ústřední orgán podle podmínek, které plynou z navazující vnitrostátní právní úpravy, rovněž poskytuje právní poradenství, případně zajišťuje či zprostředkovává právní pomoc a přispívá k navrácení uneseného dítěte a/nebo jinému smírnému řešení případu.“⁷⁶

8) Když k rodičovskému únosu dojde, jaký postih rodiči za takové jednání hrozí? V ČR není rodičovský únos obvykle považován za trestný čin.

9) Jaká preventivní opatření spatřuje Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí v oblasti mezinárodních únosů za nejefektivnější? Řešení konfliktu již od jeho vzniku za pomoci odborníků terapie, mediace apod.

Z odpovědí jasně vyplynulo, že problematika mezinárodních únosů dětí je opravdu aktuálním tématem, a to nejen pro ČR. K těmto únosům dochází především vlivem více mezinárodních sňatků a následných neshod mezi partnery. Úřad slouží všem rodičům (v případě, že jeden z rodičů nepochází z ČR), kteří se ocitnou v partnerské krizi a potřebují odbornou pomoc, co se týče následné péče o dítě.

⁷⁶ ÚŘAD PRO MEZINÁRODNĚPRÁVNÍ OCHRANU DĚTÍ. *Jak postupovat při únosu dítěte do zahraničí* [online] [cit. 2016-02-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.umpod.cz/unosy-deti/postup-pri-unosu-ditete-do-zahranici/>>.

Závěr

Bakalářská práce se komplexně zabývala oblastí únosů dětí, a to i v mezinárodním pojetí, neboť se jedná o celosvětový problém. Základním stanoveným cílem bylo zhodnotit současná preventivní opatření ČR v boji proti únosům. Zjištění názoru společnosti na zajištění bezpečnosti dětí v ČR, včetně stanoviska na používání GPS lokátorů, definovalo vedlejší cíl bakalářské práce. S tím úzce souvisí navržení možných efektivních řešení při potírání tohoto celosvětového problému.

Předně lze konstatovat, že na základě analýzy odborné literatury a jiných právních zdrojů jsou ochranná opatření ČR na kvalitní úrovni. Česká republika disponuje dostatečným množstvím legislativy upravující oblast únosů dětí. Primární základní vnitrostátní úpravu představuje Listina základních práv a svobod, která deklaruje práva dětí na rodičovskou výchovu ve smyslu předcházení únosům a zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, který rodiči zaručuje právo požádat o předání jeho protiprávně zadržovaného dítěte cizí osobou či druhým rodičem. Mezi nejdůležitější mezinárodní dokumenty řadíme především Haagskou úmluvu, která je v práci často prezentována a jejíž přijetí Českou republikou v roce 1992 bylo bezesporu správným rozhodnutím. Nařízení Rady č. 2201/2003 – příslušnost, uznávání a výkon rozhodnutí ve věcech manželských a rodičovských tvoří významnou podzákonnou právní regulaci. Úřad vlády ČR vydává pravidelně Národní strategii prevence násilí na dětech v ČR. Nedílnou součástí boje proti únosům tvoří projekty na podporu bezpečnosti dětí (např. Národní koordinační mechanismus pátrání po pohřešovaných dětech, dále projekt Seznam se bezpečně!, Společnost pro bezpečnost dětí atd.), jejichž přínos je nezanedbatelný.

Přirozeně největší preventivní význam zaujímá řádná výchova dítěte. Řádně poučené dítě ze strany rodiče je základním stavebním kamenem v boji proti únosům. Dítě musí vědět, jak se zachovat v nebezpečných situacích, jak jednat s cizí osobou a v neposlední řadě znát čísla tísňového volání. Odpovědnost za správně vedenou výchovu mají oba rodiče dítěte. Náležitou podporou rodičů by mohlo být např. zavedení povinného předmětu o bezpečnosti dětí na základních školách. Nepochybně se děti ve školách setkávají s různými informacemi o bezpečnosti, avšak pouze okrajově. Samostatný předmět o bezpečnosti, o nástrahách, které na děti čekají, o chování v krizových situacích by jistě patřil k preventivním opatřením, které by rodič uvítal. V souvislosti s prevencí byl dále představen tzv. GPS lokátor, který může být např.

součástí hodinek či mobilního telefonu, jehož používání by dle autorčina názoru mohlo být kladným přínosem v této problematice. Faktem je, že lidé mnohdy o takovýchto technických vymoženostech dnešní doby nemají ani tušení. To by se dalo napravit např. propagací v podobě letáků do poštovních schránek, mediální reklamou, informacemi ve škole apod.

Součástí bakalářské práce je ukázka případu únosu cizím pachatelem kvalifikovaného jako TČ a případu mezinárodního únosu dítěte jedním z rodičů jak v ČR, tak v jiných státech světa, jejichž teoretická podstata byla předem detailně rozebrána. Z uvedených podkladů lze vyvodit, že u únosů dětí kvalifikovaných jako TČ došlo k značnému poklesu a počet těchto případů za poslední léta není nijak značný. Pokles těchto TČ tak naznačuje, že preventivní opatření jsou v tomto směru na relativně dostačující úrovni. Mezinárodní únosy jsou však stále aktuálním problémem dnešní společnosti a děti jsou tak tímto nadále ohrožovány. K poklesu mezinárodních únosů dětí by mohlo dojít po zpřísnění následků za toto jednání.

Teoretická východiska bakalářské práce ověřilo sociologické šetření na téma bezpečnosti dětí provedené záměrně mezi rodiči dětí základní školy, jelikož tento okruh respondentů by měl mít určitě zájem tuto problematiku řešit. Z výzkumu jasně vyplynulo, že se rodiče o bezpečnost svých dětí v dnešní době obávají. Oslovení respondenti se shodli nejvíce na tom, že zavedení GPS lokátorů u dětí, by pomohlo včas zasáhnout při případném ohrožení dítěte, ale používání takovýchto lokátorů by bylo značným zásahem do svobody dítěte. Jako preventivní opatření vidí v používání mobilních telefonů, ale také právě ve správně vedené výchově. Příspěvkem v této části práce je rozhovor se zástupkyní ředitele Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí paní JUDr. Markétou Novákovou, který se týkal otázek mezinárodních únosů. Z rozhovoru je zřejmé, že tento druh únosů je stále aktuální hrozbou pro mnoho mezinárodních párů ale také to, že Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí se snaží pracovat i na preventivní úrovni a to především prostřednictvím řešení konfliktu v péči o dítě od samého začátku.

Dle autorčina souhrnného náhledu je v problematice únosů dětí charakterizovaných jako TČ klíčová správně vedená výchova dítěte již od jeho útlého věku. Dítě musí být poučeno o všech možných nebezpečích a o chování v rizikových situacích. V možné eliminaci mezinárodních únosů dětí jedním z rodičů pak relevantní roli hraje harmonie v rodinných vztazích. Rodiče si musí uvědomit, že pro nenarušený

psychický vývoj jejich dítěte, je velmi důležité fungování vztahu mezi rodiči a to i v případě rozpadu jejich partnerství. Sekundární roli pak tvoří právní předpisy společně s účinným fungováním zainteresovaných orgánů v této oblasti.

Z výše uvedeného vyplývá, že primárně stanovený cíl bakalářské práce, zhodnocení současných preventivních opatření včetně možných návrhů řešení, byl naplněn. Vedlejšího cíle, pohledu společnosti na současné zajištění bezpečnosti dětí, bylo prostřednictvím výsledků sociologického výzkumu také dosaženo.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. CÍSAŘOVÁ, D., VANDUCHOVÁ M. *Nepříčetný pachatel: (aktuální praktické i teoretické problémy trestního práva a trestního řízení v ČR v souvislosti s posuzováním nepřičetnosti - srovnávací studie)*. Praha: Institut pro další vzdělávání soudců a státních zástupců, 1995. 97 s.
2. D. HARE, R. *Bez svědomí : znepokojivý svět psychopatů mezi námi*. Praha : Dům Harfa, s. r. o., 2015. 233 s. ISBN 978-80-900379-1-5.
3. ELLIOTT, M. *Jak ochránit své dítě*. Praha : Portál, 1995. 160 s. ISBN 80-7178-419-2.
4. HALL, A., LEIDIG M. *Natascha Kampusch: dívka ze sklepa*. Praha : Práh, 2006. 176 s. ISBN 80-7252-162-4.
5. HAWACHOVÁ, M. *Let vážky*. Praha : Euromedia Group, k. s. - Ikar, 2010. 328 s. ISBN 978-80-249-1341-4.
6. JANDOUREK, J. *Sociologie zločinu : proč lidé vraždí a jezdí načerno*. 1. vyd. Praha : Portál, 2011. 176 s. ISBN 978-80-262-0026-0.
7. JANULA, J. *Diagnóza : Deviant*. Praha : Alberta Plus, a.s., 2000. 118 s. ISBN 80-85792-14-1.
8. KOHOUTEK, R. *Základy psychologie osobnosti*. Brno : Cerm, 2000. 263 s. ISBN 80-7204-156-8.
9. MIKETA, K. *Děti unesené navždy : osudy českých dětí, unesených a protiprávně zadržovaných v zahraničí*. Praha : Sdružení Mac, 1998. 119 s. ISBN 80-86015-39-4.
10. SVATOŠ, R. *Prevence kriminality*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2014. 132 s. ISBN 978-80-87472-76-7.
11. VANÍČKOVÁ, E. a kol. *Obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování*. Praha : Česká společnost na ochranu dětí, 2005. 87 s. ISBN 80-239-4793-1.
12. VANÍČKOVÁ, E. a kol. *Sexuální násilí na dětech : výskyt, podoby, diagnostika, terapie, prevence*. Praha : Portál, s. r. o., 1999, 120 s. ISBN 80-7178-286-6.
13. VANÍČKOVÁ, E. a kol. *Sexuální zneužívání dětí. Rizika a potřeby dětí jako východisko prevence*. Praha : Univerzita Karlova v Praze – 3. Lékařská fakulta, 2012. 96 s. ISBN 978-80-260-3379-0.

14. VESELÁ, R., HURBIŠ F. *Právní problematika mezinárodních únosů dětí*. 1. vyd. Kunovice : Evropský polytechnický institut s r.o., 2008. 66 s. ISBN 978-80-7314-158-5.
15. WINTEROVÁ, A., DVOŘÁK J. *Pocta Sentě Radvanové k 80. narozeninám*. Praha : ASPI – Wolter Kluwer, 2009. 632 s. ISBN 978-80-7357-432-1.
16. ZAPLETAL, J. a kol. *Prevence kriminality*. Praha : Policejní akademie ČR, 2008. 108 s. ISBN 978-80-7251-270-6.

Elektronické zdroje

1. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Sňatečnost* [online] [cit. 2015-11-25]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/snatecnost>>.
2. ČTIDOMA. *AKTUALITA: Pomatená únoskyně s mimozemšťany je dopadena* [online] [cit. 2016-01-31]. Dostupné z WWW: <<http://www.ctidoma.cz/zpravodajstvi/2016-01-29-aktualita-pomatená-unoskyne-s-mimozemstany-je-dopadena-20061>>.
3. HCCH – AUTHORITIES (PER STATE). *Seznam signatářských států Haagské úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí* [online] [cit. 2016-02-14]. Dostupné z WWW: <<https://www.hcch.net/en/states/authorities>>.
4. KDU – ČSL – CELOSTÁTNÍ WEB. *Evropský parlament pomůže uneseným dětem vrátit se zpět* [online] [cit. 2016-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.kdu.cz/aktualne/archiv/2015/evropsky-parlament-pomuze-unesenym-detem-vratit-se?feed=c19871af-4fb0-4d09-9738-238dc4e80155>>.
5. LIDOVKY. *Až v Rusku se setkal s dcerou, kterou unesla její matka* [online] [cit. 2016-02-04]. Dostupné z WWW: <http://www.lidovky.cz/az-v-rusku-se-setkal-s-dcerou-kterou-unesla-jeji-matka-pdr-/zpravy-domov.aspx?c=A090225_073518_ln_domov_ter#utm_source=clanek.lidovky&utm_medium=text&utm_campaign=a-souvisejici.clanky.clicks>.
6. LIDOVKY. *Žena mu unesla dceru do Ruska* [online] [cit. 2016-02-04]. Dostupné z WWW: <http://www.lidovky.cz/zena-mu-unesla-dceru-do-ruska-di5-/zpravy-domov.aspx?c=A090121_075603_ln_domov_mtr#utm_source=clanek.lidovky&utm_medium=text&utm_campaign=a-souvisejici.clanky.clicks>.
7. MINISTERSVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Problematika mezinárodních únosů dětí – Jak řešit problematiku mezinárodních únosů dětí* [online] [cit. 2015-12-28]. Dostupné z WWW:

<http://www.mpsv.cz/files/clanky/7292/Problematika_mezinarodnich_unosu_de ti.pdf>.

8. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Národní koordinační mechanismus pátrání po pohřešovaných dětech* [online] [cit. 2016-01-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/narodni-koordinacni-mechanismus-patrani-po-pohresovanych-detech.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>>.
9. NOVINKY. *Aničku pravděpodobně zabil Tomek, uzavřelo kauzu státní zastupitelství* [online] [cit. 2016-02-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/krimi/232096-anicku-pravdepodobne-zabil-tomek-uzavrelo-kauzu-statni-zastupitelstvi.html>>.
10. NOVINKY. *Desítky policistů v Praze pátrají po ztracené devítileté dívce* [online] [cit. 2016-01-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/krimi/214064-desitky-policistu-v-praze-patraji-po-ztracene-devitilete-divce.html>>.
11. NOVINKY. *Muž obviněný z vraždy Aničky zemřel, jeho stíhání končí* [online] [cit. 2016-02-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/krimi/228572-muz-obvineny-z-vrazdy-anicky-zemrel-jeho-stihani-konci.html>>.
12. NOVINKY. *Muže zadrženého v případě Aničky obvinili z vraždy, znásilnění a vloupání* [online] [cit. 2016-02-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/krimi/228063-muze-zadrzeneho-v-pripadu-anicky-obvinili-z-vrazdy-znasilneni-a-vloupani.html>>.
13. NOVINKY. *Na batohu Aničky našli pot obviněného, přesto ho policie musela pustit* [online] [cit. 2016-02-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/krimi/214798-na-batohu-anicky-nasli-pot-obvineneho-presto-ho-policie-musela-pustit.html>>.
14. NOVINKY. *Okolnosti zmizení Aničky nahrávají útoku pedofila, vyděrač by se ozval* [online] [cit. 2016-01-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/krimi/214466-okolnosti-zmizeni-anicky-nahravaji-utoku-pedofila-vyderac-by-se-ozval.html>>.
15. NOVINKY. *Otec pohřešované Aničky nabízí 3,5 miliónu korun případným únoscům* [online] [cit. 2016-01-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/krimi/214270-otec-pohresovane-anicky-nabizi-3-5-milionu-korun-pripadnym-unoscum.html>>.

16. NOVINKY. *Policie našla tělo ztracené Aničky* [online] [cit. 2016-02-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/krimi/227974-policie-nasla-telo-ztracene-anicky.html>>.
17. NOVINKY. *Policie v místě zmizení devítiletou Aničku nenašla, pracuje i s verzí únosu* [online] [cit. 2016-01-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/krimi/214081-policie-v-miste-zmizeni-devitiletou-anicku-nenasla-pracuje-i-s-verzi-unosu.html>>.
18. NOVINKY. *Policisté Aničku v Troji nenasli, podezřelého vzali na místo* [online] [cit. 2016-02-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/krimi/214733-policiste-anicku-v-troji-nenasli-podezreleho-vzali-na-misto.html>>.
19. NOVINKY. *Při hledání ztracené Aničky policie prověřila již 600 podnětů* [online] [cit. 2016-01-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/krimi/214603-pri-hledani-ztracene-anicky-policie-proverila-jiz-600-podnetu.html>>.
20. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Hledáme únoskyni* [online] [cit. 2016-01-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/hledame-unoskyni.aspx>>.
21. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistické přehledy kriminality* [online] [cit. 2016-01-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>>.
22. ÚŘAD PRO MEZINÁRODNĚPRÁVNÍ OCHRANU DĚTÍ. *Jak postupovat při únosu dítěte do zahraničí* [online] [cit. 2016-02-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.umpod.cz/unosy-deti/postup-pri-unosu-ditete-do-zahranici/>>.
23. ÚŘAD PRO MEZINÁRODNĚPRÁVNÍ OCHRANU DĚTÍ. *Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí* [online] [cit. 2016-02-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.umpod.cz/urad/>>.
24. ÚŘAD PRO MEZINÁRODNĚPRÁVNÍ OCHRANU DĚTÍ. *Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí* [online] [cit. 2016-01-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.umpod.cz/unosy-deti/postup-pri-unosu-ditete-do-cr/>>.
25. WIKIPEDIA. *Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí* [online] [cit. 2016-01-03]. Dostupné z WWW: <https://cs.wikipedia.org/wiki/%C3%9A%C5%99ad_pro_mezin%C3%A1rodn%C4%9Bpr%C3%A1vn%C3%AD_ochranu_d%C4%9Bt%C3%AD>.
26. ZPRÁVY – AKTUÁLNĚ. *Ruský soud se zastal českého otce ve sporu o dítě s Ruskou* [online] [cit. 2016-02-04]. Dostupné z WWW:

<<http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/rusky-soud-se-zastal-ceskeho-otce-ve-sporu-o-dite-s-ruskou/r~a770e85effe711e498af002590604f2e/>>.

27. ŽIVOTOPIŠ. OSOBNOSTI. *Natascha Kampusch* [online] [cit. 2016-01-17]. Dostupné z WWW: <<http://zivotopis.osobnosti.cz/natascha-kampusch.php>>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Evropská úmluva o výkonu práv dětí (autorský zákon). In *Sbírka mezinárodních smluv*, 2001 [online] [cit. 2015-09-30], částka 21. s. 778-808. Dostupné z WWW: <<http://www.umpod.cz/odkazy/>>.
2. ČESKO. Listina základních práv a svobod (tiskový zákon). In: *Ústava České republiky a Listina základních práv a svobod*. 2011. s. 12-17.
3. ČESKO. *Nařízení (ES) č. 2201/2003 – příslušnost, uznávání a výkon rozhodnutí ve věcech manželských a rodičovských* [online] [cit. 2016-01-25]. Dostupné z WWW:
<http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/rc_jmm_documents_cs.htm>.
4. ČESKO. *Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí* (autorský zákon) [online] [cit. 2015-10-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/eknih/1996ps/tisky/t014400.htm>>.
5. ČESKO. *Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod* (autorský zákon) [online] [cit. 2015-09-30]. Dostupné z WWW: <http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf>.
6. ČESKO. *Úmluva o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti* (autorský zákon) [online] [cit. 2015-09-30]. Dostupné z WWW: <http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/ochrana_osob/Umluvy/deti/Umluva_o_pravomoci_organu_ve_vecech_rodicovske_zodpovednosti.pdf>.
7. ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (tiskový zákon). In: *Trestní předpisy*. 2014. s. 14-110.
8. ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (tiskový zákon). 2. vyd. Olomouc : ANAG, 2013. 809 s. ISBN 978-80-7263-814-7.
9. ČESKO. Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém (autorský zákon) [online] [cit. 2015-09-30]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-91>>.

10. ČESKO. Zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních (autorský zákon) [online] [cit. 2015-09-30]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-104>>.
11. ČESKO. Zákon č. 213/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže (tiskový zákon). In *Trestní předpisy*. 2014, s. 264.
12. ČESKO. Zákon č. 401/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně - právní ochraně dětí (autorský zákon). In *Sbírka zákonů, Česká republika* [online] [cit. 2015-09-29], částka 147, s. 2. Dostupné z WWW: <<http://www.mpsv.cz/files/clanky/14305/novela.pdf>>.
13. ČESKO. Úmluva o právech dítěte. *Světové dokumenty IX*. Aries, v. o. s., 1993. 67 s.

Ostatní zdroje

Kromě výše uvedených zdrojů byly při zpracování bakalářské práce využity následující materiály:

1. VANÍČKOVÁ, E. a kol., Úřad vlády ČR. *Národní strategie prevence násilí na dětech v ČR na období 2008-2018*. Praha : Úřad vlády České republiky, Sekretariát rady vlády ČR pro lidská práva, 2009. ISBN 978-80-87041-86-4.
2. *3096 Tage* [film]. Režie Sherry Hormann, Německo, 2013.

Seznam příloh

Příloha č. 1- Seznam signatářských států Haagské úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí str. 70 - 71

Příloha č. 2 - Dotazník pro zjištění názoru společnosti na bezpečnost dětí v České republice a používání GPS lokátorů k zajištění bezpečnosti dětí str. 72 - 73

Seznam zkratk

GPS = Global positioning system (systém s určením polohy)

TZ = Zákon č. 40/2009Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších právních předpisů

TČ = trestný čin

UMPOD = Úřad pro mezinárodně právní ochranu dětí

Seznam tabulek a grafů

Tabulky:

Tabulka č. 1 Mezinárodně uznávaná definice obchodu s lidmi str. 24

Tabulka č. 2 Odpovědi na otázku jakým jiným způsobem zajistit bezpečnost dětí než GPS lokátorem str. 52

Tabulka č. 3 Odpovědi na otázku jakým jiným způsobem zajistit bezpečnost dětí než GPS lokátorem str. 53

Tabulka č. 4 Počty rodičovských únosů v letech 2013-2015 str. 55

Tabulka č. 5 Rodičovské únosy v letech 2013-2015 – pohlaví únosce str. 56

Grafy:

Graf č. 1 Vývoj spáchaných únosů za období let 2000 – 2015 str. 26

Graf č. 2 Pohlaví respondentů str. 44

Graf č. 3 Věk respondentů str. 45

Graf č. 4 Dosažené vzdělání str. 46

Graf č. 5 Obavy o bezpečnost dětí respondentů v současné době str. 46

Graf č. 6 Setkání s ohrožením bezpečnosti dítěte či únosem v okolí respondentů str. 47

Graf č. 7 Názor na zajištěnost bezpečnosti dětí z pohledu zákonů str. 48

Graf č. 8 Názor na používání GPS lokátorů u dětí str. 49

Graf č. 9 Výhody používání GPS lokátorů u dětí str. 50

Graf č. 10 Nevýhody používání GPS lokátorů u dětí str. 51

Přílohy

Příloha č. 1 - Seznam signatářských států Haagské úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí

Albania	Cyprus	Israel
Andorra	Czech Republic	Italy
Argentina	Denmark	Japan
Armenie	Dominican Republic	Kazakstan
Australia	Ecuador	Korea, Republic of
Austria	El Salvador	Latvia
Bahamas	Estonia	Lithuania
Belarus	Fiji	Luxembourg
Belize	Finland	Malta
Bosnia and Herzegovina	France	Mauritius
Brazil	Georgia	Mexico
Bulgaria	Germany	Monaco
Burkina Faso	Greece	Montenegro
Canada	Guinea	Morocco
Chile	Guatemala	Netherlands
China, People's Republic of	Honduras	Nicaragua
Columbia	Hungary	New Zealand
Costa Rica	Iceland	Norway
Croatia	Ireland	Panama

Paraguay	The former Yugoslav Republic of Macedonia
Peru	Trinidad and Tobago
Poland	Turkmenistan
Portugal	Turkey
Romania	Ukraine
Republic of Moldova	United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland
Russian Federation	United States of America
Sain Kitts and Nevis	Uruguay
San Marino	Uzbekistan
Serbia	Venezuela
Seychelles	Zambia
Singapore	Zimbabwe
Slovakia	
Slovenia	
South Africa	
Spain	
Sri Lanka	
Sweden	
Switzerland	
Thailand	

Zdroj:< <https://www.hcch.net/en/states/authorities>>.

Příloha č. 2 - Dotazník pro zjištění názoru společnosti na bezpečnost dětí v České republice a používání GPS lokátorů k zajištění bezpečnosti dětí

Vážený respondente/respondentko,

jsem studentkou 3. ročníku Vysoké školy evropských a regionálních studií v Příbrami, obor: bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě. V rámci mého studia na této škole zpracovávám bakalářskou práci s názvem Únosy dětí, jejíž součástí je i tento dotazník, který má za cíl zjistit názor společnosti na tuto problematiku. Proto si Vás dovoluji požádat o jeho pečlivé vyplnění. Dotazník je anonymní a bude sloužit výhradně k potřebám bakalářské práce.

Předem velice děkuji za Váš čas a ochotu.

Nikola Kytlerová

Zakroužkujte prosím vždy jen jednu odpověď, u poslední otázky uveďte prosím jen jeden způsob.

1) Pohlaví:

- Muž
- Žena

2) Věk:

- 15-25
- 26-35
- 36-45
- 46 a více

3) Dosažené vzdělání:

- Základní
- Středoškolské bez maturity
- Středoškolské s maturitou
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské

- 4) **Bojíte se v současné době o bezpečnost svého dítěte vzhledem k narůstajícímu počtu únosů dětí a výskytu deviantů?**
- Ano
 - Ne
 - Spíše ano
 - Spíše ne
- 5) **Setkal/a jste se s nějakým případem ohrožení bezpečnosti dítěte cizím člověkem či dokonce únosem ve Vašem okolí?**
- Ano, setkal/a jsem se s takovým případem v mém okolí
 - Ano, setkal/a jsem se s tímto u svého dítěte
 - Ne, neseťkal/a
- 6) **Myslíte si, že je dostatečně zajištěna bezpečnost dětí z pohledu zákonů?**
- Ano
 - Ne
 - Nevím, nemám přehled
- 7) **Jaký je Váš názor na používání GPS lokátorů u dětí?**
- Byl/a bych pro používání GPS lokátorů
 - Ne, je to až moc velký zásah do osobní svobody dítěte
 - Nevím, neuvažoval/a jsem o tom
- 8) **V čem spatřujete výhody používání GPS lokátorů u dětí?**
- Přehled o pohybu svého dítěte
 - Možnost zasáhnout včas při případném ohrožení mého dítěte
 - Nespátřuji žádné výhody
- 9) **V čem spatřujete nevýhody používání GPS lokátorů u dětí?**
- Zásah do osobní svobody dítěte
 - Možný výpadek signálu, ztráta lokátoru
 - Pořizovací cena (průměrná pořizovací cena dětského GPS lokátoru je 3.000Kč)
- 10) **Jakým jiným způsobem než GPS lokátorem byste zajistil/a bezpečnost svých dětí?**

Prosím uveďte jeden způsob.